

ఓం

త త్స త్

గార్గేయా గమమ్

సంగ్రహిత

సాహిత్య సింహా, పండిత భాష్యకారా చార్య
త త్స త్ కృ వ త్

బ్రహ్మశ్రీ యలవర్తి ఆంజనేయ శాస్త్రిగారు

వీరి శిష్యులు

బ్రహ్మదేవత, దేశికేంద్రీ: పంచాగ్ని హోత
బ్రహ్మశ్రీ, అంగల కుడిటి వణ్మఖ శాస్త్రి గారిచే
లభ్యము

పరిధమ పరికాశకులు

మతోద్ధారక, మతపరిచారు

బ్రహ్మశ్రీ జి. లె. ల్ల వీర బ్రహ్మ చార్యులు

దంపూరు - కడపజిల్లా

రిజిష్టరు, కాఫీరైటు

మొదలు 0 - 8 - 0లు

అరుణోదయ గ్రంథమాల

దువ్వూరు

★ చతుర్దశ సుచ్చము

సర్వహక్కులు ప్రకాశకునివి

ప్రథమ ముద్రణము

కాఫీలు 500

దువ్వూరు అరుణోదయ ప్రెస్, నందు ముద్రితము

మన్మథ శ్రావణము.

1955 ఆశ్విన్

మూల్యం 0=8=0

అభిచుస్థానము

జిల్లా శాసన సభాపతి చామర్రుల

అరుణోదయ భవన్

దువ్వూరు పోస్టు

కడప జిల్లా

విన్నపము

— ❧ —

“విశ్వ కర్మాది శామ్పతిస్సనః పశూన్పాశు

సోస్మాకపాతు తస్మైనమః

= పశుజాపతీ రుద్రోవరుణోగ్నిదిశామ్పతిస్సనః

పశూకపాతు సోస్మాన్పాతు తస్మైనమః

హస్తైసద్వరదా భయాంచిత గదా చంక్రాంకు శోల్లేఖనీ

— ❧ — శంఖ త్రిశూల పుస్తక భరైర్భాజం హృదజ్జేఠమ్

హస్త్యంబుక్షీతి వాయుపుష్కరశుభై ర్వక్త్రై శ్రీశైత్రైర్మృతమ్

సశ్వబ్రహ్మవిభుం హిరణ్మయ తనుం హంఃశ్వజం భావయే ॥

స్వమానవులు పరతంతులును. కించిజ్జలును, మాయా

తో కూడిన వారును, జ్ఞాన హీనులును; నిత్య సంసార

శక్తిహీనులును, క్రియా రహితులును; మాయాబద్ధు

లయివుండుటచే పరమేశ్వరుని అనుగ్రహమును పొంద

ఉన్నత స్థితికి రాజాలక యున్నారు ఇందుకే

శ్రీ॥ శివార్చనః కీహిరోయః పశురేవ నసంశయః

సతుసంసారచక్రేన్స్థిత్ అజస్రం పరివర్తతే॥

అనగా యెవరైతే పరమేశ్వరుని పూజ, అర్చన, వంద

నధులచే సంతృప్తి పెట్ట జాలరో వారు నిజముగా ద్విపా

పులవియు, అట్టివారు యీజనన మరణ ఘోర సంసార

మునందు సర్వదా వైకి క్రిందికి తిరుగుచూ అనగా పుట్టు

నప్పుడు నుందురేకాని మోక్షము పొందజాలరని చెప్ప

బున్నది. సర్వ రక్షకుడగు యీ పరమేశ్వరుని ఉపాసించు

హాసములు. రెండు ఎట్లైన

శ్రీ॥ శివజానం ద్విదాజ్ఞేయం సగుణం నిర్గుణంతథా

ఆదాసగుణ మాశీర్థ్య పశ్చాన్నిర్గుణ మాచరేత్

అవ్యక్తమైన యావరబ్రహ్మము సాకారుడును, నిరాకారుడును, నిర్గుణుడును, నిర్గుణుడును అయివున్నాడు. ఇట్టి వానిని ముందుగా సగుణోపాసన చేతనే సంతృప్తి పరచుట ముఖ్యమై యున్నది. తమపరి నిర్గుణోపాసన కూడా ఆచరించుటకు ఆత్మపణ యుండదు.

శ్లో॥ సగుణ జ్ఞానహీనస్య నహినిర్గుణ వేదనా

పండితర్షిన హీనస్య యథాన శ్చివదర్శనం॥

అనగా మొట్టమొదట నందిని దర్శింప కనే శివ దర్శనము లభింప దిన్నట్లు సగుణ ధ్యానము లేకనే నిర్గుణధ్యానము సిద్ధింపదని ప్రమాణ ముండుటచే పరమేశ్వరుని సగుణ రూపముగా నిర్మించుకొని పూజా పండనాదు లొనరించి ముక్తి జెందవలసి యున్నందుననే ఆపరమేశ్వరుని శ్రీరామ, కృష్ణ, శివాద్యనేక నామములచే విగ్రహముల నిర్మించుట యావశ్యకమై నది. ఇట్టివిగ్రహములు.

శ్లో॥ శైలీదారు మయీశాహీ లేప్యాలేఖ్యాచ సైకతా

మనోమయీ, మణిమయీ, ప్రోమ వృ విధాస్సృతా॥

అను ప్రమాణ ముచు బట్టి యీ విగ్రహములు శిలా, దారు, లోహ, చిత్ర, దర్పణ, మృత్తిక మనోకల్పితము రత్నములని ఎనిమిది విధములుగా నున్నవి. ఇట్టివాటిలో వారివారి శక్త్యాను సారమును బట్టి అనగా

“ ఉత్తమం నవతాలేన మస్తకం చతురంగులం

మఖద్వాదశ మానేన సాద్గ్రీవా చతురంగులా॥

యని మహాబ్రహ్మ చెప్పిన శిల్పశాస్త్రము ననుసరించి విగ్రహమును తయారుచేసి శుభదిశమైన శుభలగ్నమున ప్రతిష్ఠ చేయించి పూజించుట ముఖ్యమని ఆగమ గ్రంథములు వాకొను చున్నవి. యీ విగ్రహములు చేయుట యందును,

కృతిష్ఠించుట యందును; బ్రాహ్మణునకే యధికారము కలద ను విషయము అందరెరింగి నదియే.

బ్రాహ్మణులన

“బ్రాహ్మణం ద్వివిధం ప్రోక్తం ఆర్షే యం పౌరుషం తథా” అనుప్రమాణము ననుసరించి ఆర్షేయు లనియు, పౌరుషేయు లనియు రెండు తెగలుగ నున్నారు. ఆర్షేయు లన గా “జన్మనాజాయతేశూద్రః; కర్మణాజాయతేద్విజః; వేదపాఠంతువిప్రాణాం; బ్రహ్మజ్ఞానంతు బ్రాహ్మణః; అనువాక్యము రీత్యా పుట్టుకతో శూద్రుడును కర్మచే ద్విజుడును; వేదపఠనద్వారా విప్రుడును, బ్రహ్మజ్ఞానము చేత బ్రాహ్మణుడును అయి నట్లు చెప్పుకొను నటువంటి వారొకతెగ

పౌరుషేయు లనగా “జన్మనా బ్రాహ్మణా ధ్యేయః; కర్మణ బ్రహ్మచారిణః; వేద పాఠేన స్వాధ్యాయ బ్రహ్మ జ్ఞానేన వేత్తయే” అనుప్రమాణము రీత్యా తండ్రి బ్రాహ్మణుడును, తల్లి బ్రాహ్మణి వీరిగవురికీ జన్మించుటచే బ్రాహ్మణుడును, కర్మ చే బ్రహ్మచారియు, వేద పఠనచే స్వాధ్యాయుడును, బ్రహ్మజ్ఞానముచే బ్రహ్మవేత్తయు—మరియు “బ్రాహ్మణోస్సముఖ మూసిత్” అను ప్రమాణముచే జగన్నిర్మాణ కర్తయగు పరమేశ్వరుని ముఖమునం దుద్భవించుటచే బ్రాహ్మణుడుగను, “పురుషస్యముఖోద్భవ పౌరుషేయః” అనుప్రమాణముచొప్పున సృష్టి కర్తయగు పరమేశ్వరుని ప్రాణి పంచముఖముల యందుద్భవించిన సానగ, సనాతన, అహభూన, ప్రత్యక్ష సుపర్మన యను ఐంఛ బ్రహ్మల వంశమునం దుద్భవించుటద్వారా బ్రాహ్మణు లనియు “శిల్పమధ్యయనం నామవృత్తం బ్రాహ్మణ లక్షణం” బనియెడు ప్రమాణము ననుసరించి జగన్నిర్మాణ పురుషుండగు యా విశ్వకర్మ పరమేశ్వరుని యాజ్ఞ

చొప్పున సర్వదేవ మానవావళి కున యుక్తములగు అయో,
దాసు, తాంబ్ర, శిలా' స్వర్ణ ములను' అయిన విధ ములగు
దేవ, మానవ శిల్పముల నాచ రించుతూ ప్రపంచ రక్షణకొ
రకు వేదపారాయణమును చేయుటద్వారా బ్రాహ్మణులనబడు
వారోతెగగను రెండుతెగల వారుగ నున్నారయ్యారు తెగ
లవారు గో బ్రాహ్మణునియు' విశ్వకర్మ బ్రాహ్మణులు, విశ్వ
బ్రాహ్మణునియు పిలువబడు చున్నారు యీవిశ్వ బ్రాహ్మణు
లనేవిశ్వకర్మలనియు, శిల్పులనియు, శిల్పా చార్యులనియు, ఆచా
ర్యులనియు; స్థాతులనియు, రథకారు లనియు, తక్షకు లనియు
మొదలగు నాచుములచే పిలువబడు చున్నారు యీయరు తె
గలవారిలో దేవతా మూర్తుల ప్రతిష్ఠించుట కెవరి కధికారము
గలదో కొంత విచారించుము.

“శిల్పీనాం దేవకర్తృత్వం వంశ్యానాం విశ్వకర్మణః

అహం విశ్వస్య కర్తాచకర్తారో మమశిల్పినః

శిల్పిగర్భాని లింగాని లింగగర్భాశ్చ శిల్పినః

శిల్పిరూపంతు మద్రూపం నభేదం శృణుపార్వతి॥

అని సకంధ పురాణ ప్రతిష్ఠా ఖండము నందు చెప్ప బడి
యున్నది. మరియు

“శిల్పుత్పత్తిం ప్రవక్ష్యామి శృణుషణ్ముఖ యత్నతః

తదంగేషుచ సంభూతాః పుత్రాః పంచ జటాధరాః॥

హస్తకాశల సంపూర్ణాః పంచబ్రహ్మ రతాస్సదా

పాణిస్థాపక సంజాతాః మనుతులాశ్చస్య శిల్పినః॥

సంఖ్యాత్రయం ప్రకుర్వంతి స్నానదానాదితర్పణం

వైశ్యదేవం బలేర్దానం షట్కర్మణ్యపి శిల్పినామ్॥

దేవార్చనరతాసత్వం జప హోమాది కర్మసు

ఏవం విధిక్రియాఖ్యాత శిల్పీనాం చైవషణ్ముఖః

విశ్వకర్మ పరాణాంచ బ్రహ్మ విష్ణు శివాత్మనామ్
తేషాంసూత్రీసమాఖ్యాతం విశ్వనామస్వయంభువా॥
ప్రాసాదభవనాదీని లింగస్థానమేవచ॥

అనిసంధ పురాణ పరిభాషఖండ సోమనాథ మహా
శ్లోము నందును చెప్పబడి యున్నది. మరియు,

“జలధాన్యాది వాసంచ శిల్పాచార్యేణ శారయేత్

అన్యజాతి శకర్తవ్యం కర్తాభర్త వినస్యతి॥

అనగా జలధాన్యాధి వాసములను శిల్పాచార్యు
డే చేయ వలయును. ఇతర జాతి వారు చేయ కూడదు.
చేసిరేని చేసినవాగును, చేయించిన యజమానియు నశిం
తురు. అంతే గాక నా ప్రతి మయు జీవము లేని దగునని
మయవాస్తు తృతీయాధ్యాయమునందు చెప్పబడి యున్న
ది మరియు అదే ఆధ్యాయమునందు యీక్రింది విధము
నచెప్పబడి యున్నది,

“శిల్పీమాత శిలాపుత్రో దాసత్వం సర్వపూజకాః

కర్తవ్యం ఇంద్ర భోగశ్చే దిదంత్రీవిధ లక్షణమ్॥

మాతామోహం పితాశిల్పీపుత్రాంశ్చ సర్వదేవతాః
సర్వేషాం త్వష్ట్ర పుత్రాణాం దీక్షామోక్షకరోగురుః॥

శిల్పాచారిత్రం, శిలపుత్రుడు, పూజ నేయువారు
పుత్రకులు; (గోవకులు) ఇవి యన్నియు లభించిన యడల
నింద్రీ సమాన భోగము జరుగును, ఇదిత్రీవిధ లక్షణము
మరియు మోహము తల్లియనియు’ శిల్పాచార్యుడుతండ్రి
యనియు’ సకలదేవతలు పుత్రులనియు, తెలుసునకొవల
యును. సకలమైన బ్రహ్మ సంతతికిని దీక్షను యిచ్చువా
డు త్వష్టపుత్రుడైన శిల్పాచారి ఇతనిని గురు వని యెరుం

గవలయును అనిచెప్పబడినది. మరియు,

“అశేషభూతోద్భవ కర్మకర్తా

సురా సురాణాంచ గురుస్తథైవ

విశ్వస్యస్పృష్టి స్థితి నాశహేతుః

శ్రీవిశ్వకర్మాఽఖిలదేవ ముఖ్యః॥

సకలమైన దేవ దానవులకు నుపయోగ కరములగు చిత్రీపు పనులను, విగ్రహములు, గృహములు, మొదల గువానిని చేయుబయంను బుద్ధిచుంతుడును; విశ్వమునకు స్పృష్టి, స్థితి, లయములను చేయువాడును, సకల దేవతలకు ప్రధాను డును’ గురువును నగు విశ్వకర్మ అందరిలోను ముఖ్యుడని తెలిసికొనవలయును, అనియు ఇంతేగాదు

“నేతోస్మీలన పాత్రించ వస్త్రంస్వర్ణశలాకకే

కుంభం ధాన్యంచ ధేనుశ్చశిల్ప్య ధీనమిస్త్మతమ్”

నేతోస్మీలన పాత్రయు; వస్త్రము, నేతోస్మీలన స్వర్ణశలాకలును, కలశ మును, ధాన్యమును, గోవును ఇవన్నియు శిల్పాచారి ఆధీనము లనియు తెలుసు కొనవలసినదిగా చెప్పబడినది. మరియు

“శిల్పినం పూజయే త్పూర్వం తస్యలక్షణ ముచ్యతే

ధేనుర్గజ తురంగాశ్చ పల్లక్యాంధోళికంతథా

కన్యాఃక్షేత్రాని గ్రామాశ్చ ఛత్రచామర సంయుతమ్

సమస్తా భరణంశ్చాపి శిల్పినాం తృప్తిభోజనమ్

ఏతేషాం సంప్రదాయేన కర్తవ్యం శిల్పిపూజనమ్

శిల్పినో మూనసేతుష్టే దైవసంతుష్టి రేవచ

స్వసంపత్తి సంపూర్ణం రాజా రాష్ట్రంచ వర్ధతే॥

మొందు శిల్ప చార్యుని పూజించు విధాన మును

చెప్పెదను; ఆవులు, ఏనుగులు' గుర్రములు' పల్లకి, ఆంధోళికము, కన్యలు, భూములు, గ్రామములు, ఛత్ర, చామరములు, సర్వాభరణములు మొదలగు వాని నెలనిచ్చి శిల్పికులస్థుల కందిరకును తృప్తిగ భోజనముపెట్టించి వలయును, శిల్పి సంతోషించిన యడల ప్రతిష్ఠించిన దేవుడు సంతోషించును యజమానికి సకల సుఖదల నిండి యుండును. ప్రభుని రాజ్యమును వృద్ధి నొందును అని చెప్పబడి యున్నది మరియు గార్గేయగమము ప్రథమాధ్యాయమునందు 34శ్లోకమునుండి 38వరకు యీ కింది విధముగ చెప్పబడి యున్నది.

“సుదినంచ సువారంచ నక్షత్రం శుభయేవచ
సులగ్నంచ సుహారంచ వాద్యఘోష ఘరస్సరం
యజమానస్సహచైవ నృత్యగీతాదిభిస్సహ
స్వస్తివాచన సహశిల్పి ప్రవేశం శిల్పమందిరే
కర్తవ్యం తద్విశేషేణ వక్ష్యేశ్యణ సమాహితః
శిల్పిచార్యోశుచిర్భూత్వా పూజాంకృత్వా గణాధిపం
పశ్చాత్తి కలశంస్థాప్య స్వర్ణం రజతసువచ
తామ్రవామృణ్మయంచైవ పాత్రీమేవ వినిర్దిశేత్ ||
ద్వితీయాధ్యాయం ముత్తికా పార్శన విధానం 1 వ

శ్లోకమునుండి

ఓం బ్రహ్మపృథ్వీతిమంత్రేణ శిల్పీచ ప్రార్థయేద్భవ
భూమిర్భూమేతిమంత్రేణ శిల్పేవాతాభిమంత్రీయేత్ ||

తృతీయాధ్యాయం 21వ శ్లోకమునుండి

దక్షిణేతు పరంస్తాప్య స్థపతిస్మక్ స్మవాధృతః
అదితేనేతి మంత్రేణ కరిషిష్యాన్ని కుండకం

దర్శిత్యాజ్యేన సంగృహ్య హోమం కుర్యాద్యథావిధిః
ప్రజాపతయే స్వాహేతిమంత్రేణ స్థపతిక్రిమాత్ ॥

ఇక్కడ “స్థపతి” శబ్దము విశ్వకర్మయనిగ్రహించ వలె
ను “స్థపతికారుభేదేఽపి” అమర కోశ ము కి కాం డ ము
స్థపతిస్థాప కత్వైవ ఆ చా ర్యో విశ్వ కర్మణః “త్వ ప్త్వ”
శబ్దము కూడ విశ్వ కర్మ యనియే గ్రహించ వ లె ను.
“దేవ శిల్పి న్యపితృష్టా” అమర కోశ ము

స్తవంచవాస్తు హోమంచ శిల్పీకుర్యాన్యథావిధి
తత్పరంవాస్తు హోమంచ కుర్యాత్ శాస్త్ర విధానతః
వాస్తవప్రతేతి మంత్రేణ హోమంచాస్త్రోత్తరం శలః
తతఃపరంచ కుండంచ అదితే నైవమన్యనా
మంత్రేణ పరిషిచ్యాథకుర్యాన్శిల్పి యధాక్రిమం॥

గార్గ్యేయాగము త్ప 42 = 43 శ్లోకములు
యజ్ఞేనయజ్ఞ మంత్రేణ కీరన్నానం ప్రక్షిత్నతః
శిల్పిచార్య స్వహస్తేన పంచవారేతు నిక్షిజేత్
ఏతత్తా-ర్యాత్పరంశిల్పీ సుఖాసీనశుచిఃపరం
పంచామృత స్నానమిదం కుర్యాదేవం యథావిధి ॥

ఆ॥ 5 = శ్లోకం - 30-34

దర్భాసనం పరిస్తీర్య చిత్రాసన మథోపగ
శిల్పిచార్య శుచిస్తస్మిన్ స్థిత్యాచమ్య యథావిధి
ఓంభూదితిచమంత్రేణ సంకల్పంచ సమాచరేత్
కుండమధ్యే ప్రోష్ఠాప్య కారకాగ్నిం యథావిధి
పాత్రాసాధనమేతద్దిపూర్వవచ్ఛేదితంయథా॥

గా॥ 9 ఆ॥ 4వశ్లోకం

జ్యోతిర్నిర్మాణకో శిల్పీ బింబస్య గురురిష్యతే

జ్యోతిర్మండల మాల్ఖ్య శిల్పచార్యో మహాతపాః
 బింబస్యదక్షిణేకశ్లే ఓంకారాష్టాత్తరం శతం
 ఉపదేశ గురుశ్శిల్పీ స్సపవ గురుదైవతం॥

అ-॥ ౩=శ్లో॥ ౩౧

అని చెప్పబడి యున్నది. మరియు కాశ్యప శిల్పము
 59వ పటలమునందును

“స్తవతశ్చ శుచిర్భూత్వా యజ్ఞసూతో త్ర రాన్వితః
 ప్రాగ్విదగ్నిం సమభ్యర్చసిష్టపూర్ణాహుతిం చరేత్॥

మరియు సారస్వతీయ శిల్ప శాస్త్రమునందు వర్ణనం
 సా-ర ప్రకరణములో

ప్రాతస్నాత్వా శుచిశ్శిల్పీ ప్రాప్తపంచాంగ భూషణః
 హేమదన్తౌపవీతస్తు డౌమైర్వస్త్రై రలంకృతః

... ..

హేమసూచ్యా శిలాయాంతులేఖయేన్నయనత్రీయం
 పశ్చాత్తీర్ణేణ శస్త్రేణ మండలత్రీయ మల్లిభేత్॥

అనియు చెప్పబడియున్నది మరియు బ్రహ్మ వాస్తవ్య
 వప్రధమ తరంగము నందు

శకాకాసల్య యుక్తంచ శిల్పముత్యచ్య తేద్యిజ
 శిల్పశాస్త్రే శృతంకర్మ విశ్వకర్మ కులజైస్సుగా
 శుభావహౌర్దేవభక్త స్నానసంఘ్నా క్రియాపదైః
 కర్తవ్యంచ ప్రతిష్ఠాశ్యం అన్యవర్షేర్మకారయేత్॥

అనియు చెప్పబడి యున్నది ఇట్లు అనేక ప్రాచీనగ్రం
 థములయందు విశ్వకర్మ, విశ్వ బ్రాహ్మణ వంశీయులే దేవ
 తా ప్రతిష్ఠలు, వాస్తు కర్మాలు చేయ వలసి నదిగా చెప్పబ
 డియుండినను దురభిమాన దుర్విదగ్ధులగు ఆర్షేయులు (గోత్రా

హ్మణులు) కొందరు విశ్వకర్మ బ్రాహ్మణులకు ప్రతిష్ఠాధి
కారములేదని మొండివాదనలు చేయుటయే గాక ప్రతిష్ఠాధి
కారముల గురించియు విశ్వ బ్రాహ్మణుల బ్రాహ్మణత్వసిద్ధి
ని న్యాయత పరచ వలె వనియు న్నాయా స్థానముల కెక్కి-
పరాజయమునే పొందుట మిగుల చిత్రముగ నున్నది. ఆగ
మగ్గింధాలకు చక్కగా చూడకనే తెలుసు కొనకనే తెలు
సుకొనుటకు నైనా ప్రయత్నించకనే చిలుక పలుకుల వలె
నేవో కొన్ని వివాహాది మంత్రముల నేర్చుకొన్నంతనే కొన్ని
చోట్ల ప్రతిష్ఠాధి కార్యములు అనక తవకగా చేయుంపబూ
నుకొనుటయు అవిద్యా వంతులగు యజమానులను అమా
యకులగు ప్రజలను చేరదీసికొని విగ్రహనిర్మాతలగు శిల్ప
చాత్యులకు ప్రతిష్ఠా కార్యములందు ప్రవేశింప నీయకయు
ప్రతిష్ఠాధి కార్యము లందు శిల్ప చాత్యులకు చెంద వలసిన
పూజాద్రవ్య మాయాశ్మయ ; మర్వాదిలను జెంద నీయకుం
డా చేయు టయు సహింప రానిదై యున్నది. పూర్వముశా
స్త్రవిహితముగ శిల్ప చాత్యులచే విగ్రహములు చేయించి
వారిచేతనే ప్రతిష్ఠింప జేసిన దేవాలయములు నేటికిని యె
త పూజనీయముగ నున్నవో గుర్తించుదురుగాక.

పూర్వంశిల్పి ప్రతిష్ఠాప్య ద్వితీయా బ్రాహ్మణైకృతా
అన్యధాకీర్తితంతత్తు రూపం నిర్జీవమేవహి
జలధాన్యాది వాసంచ శిల్పాచార్యేన కారయేత్
అన్యజాతనకర్తవ్యం కర్తాభర్త విసస్యతి
ఆదిమూర్తిస్వయంశిల్పినభేదం శృణుపార్వతి॥

ఇత్యాది ప్రమాణంబు లెన్నో యుండ జాతి మత్సర
ముచే బుద్ధిలేని పెద్దలుకొందరు.

తఱాచతంతు వాయశ్చ నాపితో రజకస్తథా
పంచమ చర్మకారశ్చ కారవశ్శిల్పినోమతాః॥

కొయ్యలు చెక్కువాడు, గుడ్డలు నేయువాడు (సాలె) నెత్తి గొరుగువాడు (మంగలి—) గుడ్డలను తుకువాడు (చాకలి—) చెప్పలు కుట్టువాడు [మాదిగె—] వీరందరు శిల్పులని వ్రాసియుండుట సహింపరానిదై యున్నది ఇతర జాతులను కూడ కించ పరచుటకు ఇటు వంటి శ్లోకములను ఎన్నిటిని చూపలేము. మచ్చునకు కొన్నిటి మాత్రము ఉదాహరించుచున్నాడను.

దేవోముని ద్విజోరాజ వైశ్యశూద్ర బిడాలకః

ఋశుమేచ్చ ఛాడాలో దశవిప్రప్రకీర్తితః॥

దేవతలు, మునులు, ద్విజులు, రాజులు, వైశ్యులు, శూద్రులు, పిల్లులు, ఋశువులు; మేచ్చులు, ఛండాలురు, యూపదిమంది విప్రులని పిలువబడుదురని అర్థము. మరియు

పుత్రప్తిపుత్రచం శూద్రం సతిశూద్రత్వం సర్వదా

హస్తివాచంచ శూద్రత్వం అస్యవర్ణాచ శూద్రకః

శవంవస్త్రంచ శూద్రత్వం దత్తపుత్రంచ శూద్రకః

సేవకావృత్తి శూద్రత్వం దాసికంజన్మ శూద్రకః

రుషి బ్రాహ్మణ జన్మానాం అష్టశూద్ర ప్రకీర్తితా॥

పుట్టుకతోనే శూద్ర కులమందు పుట్టి శూద్రస్త్రినే పెండ్లిచేసుకొన్న వారును, వంచనచే ఏగుల బట్టు వాగును, సంకీర్ణజాతులకు పుట్టినవారును; శవములమీది వస్త్రములు ధరించు వారును, వకరికి దత్తు పుత్రులు అయి నట్టి వారును సేవకావృత్తిచే జీవించువారును, దాసిత్వము చేయు వారును రుషి బ్రాహ్మణులకు బుట్టిన వారును యీ యెనిమిది మంది

యు నూర్పులని పిలువ బడుదురు. అనియు చెప్ప బడి నది.
మరియు

ప్రభాతే విప్రదర్శంచ తటాకాః శతభిన్నయాః

అథవా మదశంచైవ కోటిజన్మంతు సూకరః

ఉదయ ముననే విప్రీని దర్శించి నట్లైన సూరుతటాక

ముల భిన్నపరచినంత పాపము కలుగు ననియు, అంతే గాక
వందన మాచరించిన కోటిజన్మములు పండిగా పుట్ట వలయు
ననియు చెప్పబడినది.

పరకార్య విహంతాచ డాంబికః స్వార్థసాదకః

చలద్వేషీ మృగుక్రూరో విప్రోమాణాల ఉచ్యతే॥

విప్రోక్ష త్రియకన్యాయాం సంభోగేన ముద్భవే

నామ్నావైఖానసస్తస్య వృత్తిర్విష్ణోస్స పూజనం॥

పురాక్షత్రియవర్గేతు వినాశంభార్గ వద్గతే

తత్కన్యకా ససమాత విప్రభ్యశ్చ నియోగః॥

భట్టిసింహ యథామాతా విదితా సుతవైదికః

అతఏవహితేప్రాంచ భట్టుకబ్బ ప్రదానదా॥

అనగా ఇతడులకార్యము చెవగొట్టుట, డాంభికముచూ
పుట, స్వంత కార్య మాలు సాధించుట, చలము ద్వేషము,
మృదు త్వము, గ్రూర త్వము వీటిన్నింటి యందును వి ప్రదు
పిల్లినమానులని చెప్ప బడినది. మరియు, విప్రుడు క్షత్రియక
న్యల సంభోగించగా పుట్టిన వారి పేరు వైఖానసు లనియు,
వారికి విష్ణుదేవాలయ ములందు పూజచేయుటయే వృత్తియ
నియు చెప్పబడినది ఇంకే గాక పూర్వము పరశు రామునిచే
రాజులందరు చంపబడగా వారి స్త్రీలకు నియోగింప బడిన
విప్రులకు పుట్టినవారు నియోగులనియు, (భట్టివారే కొందరు

పాప రాజు, గోప రాజు, ఇత్యాది రాజశబ్దము వారి జేర్లకు
చివర తగిలిండు కొన్నట్లున్నది) మరియు భట్టు పనితన చోప
ట్టగా వుట్టినవారే వైదికు లనియు, అట్టివారు భట్టు శబ్దముచే
పిలువబడు చున్నారు (నారాయణభట్టు, సుబ్బా భోట్టు, గిరి
భోట్టు ఇత్యాదినామములచే పిలువబడుచున్నట్లున్నది) ఇంకను

“అంత్యజాతి ద్విజాతిశ్చ ఏక ఏవ సహౌదర

ఏకయోని ప్రసూతశ్చ ఏక శాఖేన జాయతే॥

అంత్యజాతి ద్విజాతి రెండును వకగర్భ మునుండేవుట్టి
నందున రెండునువకే శాఖయై సోదర భావము గలిగి యున్న
ది అనిచెప్పబడి యున్నది. మరియు

“ఆమశ్చాద్ధంపక్తిగ్రాహ్య వికిరాన్నం ప్రేతభోజనం

అర్చకస్తీలఘాతశ్చశంహరి ద్వేషిణీతథా

నటకోబురుడశైవ చాండాలో గ్రామపాచకః

నాపిత తంతువాచుశ్చ శూర్పకార కిరాతకః

తైవర గుంధకారశ్చ రజకోలేఖనీస్తథా

ఏతేషాం గ్రామచాండాల సర్వకర్మ బహిష్కృతః॥

అనగా ఆమశ్చాద్ధమును గ్రహించువారు, వికిరాన్న
మును భుజించు వారు, స్మశానము నందు భుజించు వారు,
అర్చకులును సూతులనూ నె తీయువాగు, శివ విష్ణు పులద్వేషిం
చు వారు, నటుడు. చాప లిల్లు వారు, చాండాలురు కూలికి
గ్రామములో వంటలు చేయువారు, మంగలి; నేతనేయువా
రు, చేటలల్లువారు, కత్తుల ఒట్టు వారు. చేపల ఒట్టువాగు,
కుండలు చేయువారు, గుడ్డల నుతుకువారు, గ్రామ లెఖలు
వ్రాయువారు, వీరందఱు గ్రామ చండాలు రనియు వీరందఱి
ని శుద్ధకర్మల యందు బహిష్కరించ నలయు నగయు చెప్ప

బడినది యితరులకించ పర చుటకు ఇటు వంటి ప్రమాణము
 అన్నియైనను చూప వచ్చు గదా! నానా యోనుల యందు
 పుట్టినవారు సైతము బ్రాహ్మణులు, ద్విజులు' కపులు అసి
 పిలువబడు చున్నట్లే యీక్రింద చెప్పబడినవారికికూడ శిల్పు
 లనే పేరుతగిలించి నట్లున్నది "తత్సౌతంత్రం వాయశ్చ" అను
 శ్లోకమును బోలికట్టిదే మరియొక శ్లోకము కాశ్యపశిల్పి నివే
 దనలో యున్నది.

"విశ్వకర్మాచ శూద్రాయాం వీర్యాధానంచ కారసః
 తతోబభూవ పుత్రాంశ్చ నవైతేశిల్పకారిణః
 మాలాకారః కర్మకారః శంఖాకార, కుంభిందకః
 కుండకారః కంసకారః షడ్జైతేశిల్పనాంవరాః
 సూత్రీధారశ్చిత్రకారః స్వర్నకాస్త్రైశ్చైవచ॥

అని చెప్పబడి యున్నది అనగా విశ్వకర్మ వంశీయుడు
 శూద్రీస్త్రీయుడు వీర్యాధానిమల చేయగా అట్టివీర్య మునకు
 పుట్టిన పూల దండలు కట్టువారు, ఇనుముపని చేయు వారు
 శంఖముల చేయువారు, నేతనేయువారు, కుండలు చేయువా
 రు, కంచుపని చేయువారు, అటాడించు వారు, చిత్తస్వలవ్రా
 యువారు, బంగారపుపని చేయు వారు యీ తొమ్మిది మంది
 శిల్పులేనని వ్రాయు బడినది. మాల సిద్ధాంతము తెలియక
 సాలె, మంగలి, కుమ్మరి' చాళి; నాట్యము చేయు వారు
 చిత్తస్వల వ్రాయువారు వీరందరు శిల్ప శబ్దానికి సమ్మతించి
 యుండ వచ్చునేమోకాని వారందరు "విశ్వకర్మాచ శూద్రా
 యాం వీర్యాధానంచ కారసః" అను ప్రమాణము రీత్యా
 వైకులముల వారందరు విశ్వకర్మకు శూద్రీ స్త్రీకి జన్మించి
 నట్లు వచ్చు కొనెదరా? అట్లు సమ్మతించినచో శిల్ప శబ్దము

వారికి అన్యాయించదు గదా.

జాతులయొక్క మూలసిద్ధాంతముల దాచి స్వార్థముతో యితర జాతులను కించపరచి కృత్రిమముతో అధిక్యత ననుభవించిన నేరమాన కయ్యేనేమో నేడు నాయీబ్రాహ్మణ, వాల్మీక బ్రాహ్మణ, దేవాంగ బ్రాహ్మణ' మతంగ బ్రాహ్మణ' మొదలగు బ్రాహ్మణ నామ ధారుల వద్ద సేవలు చేయుట యేగాక అన్నపూర్ణయని పేరొందిన భారతభూమిలో అన్నపానాహలు విక్రయించుకొని జీవితములు గడుపుకొన వలసి వచ్చినట్లు తోచుటలో అబ్బుర మేమీ లేదు పురాకృత కర్మఫలముల ననుభవించక యెవరికైనను తప్పదు గదా.

ఏదిఎట్టులున్నను మనభారత దేశమునందు పూర్వము నుండియు కొన్నికొన్ని కార్యములు వృత్తులు కొన్నికొన్ని జాతులకు కేటాయించ బడి ఆ ప్రకారమే నిన్న మొన్నటి వరకు జరుగుచుండి నట్లు అనేక దృష్టాంతరములవల్ల తెలియుచున్నది గదా! అట్టి సత్యమును గుర్తించి వకరివృత్తికి మరొకరు అడ్డుతగులుట వల్లను, తమ ఆధిక్యతకొరకు మరొకరిని కించపరచుట వల్లను యే మాత్రము ప్రయోజన ముండదని విజ్ఞులు గుర్తించ ప్రార్థన.

అంటే మొదటి నుండియు దేవాలయములు, విగ్రహములు, రథములు మున్నగు నవి నిర్మాణ మొనర్చుట, ప్రతిష్ఠించుట గర్భము నందే బ్రాహ్మణ తత్వము సిద్ధించిన విశ్వకర్మ వంశీ యులకే అధికారము కలిగి యున్నట్లు అనేక శృతి స్మృతి, పురాణేతిహాస' ఆగమ గ్రంథాదుల యందు చెప్పి యున్న సత్యాన్ని విజ్ఞులు గుర్తించి సత్పథమున నడువ గల

రని ఆశించు చున్నాడను.

ఈగ్రంథము పేరు “గార్గేయగమః” దీనిని గార్గేయ
కుమి వ్రాయ బడినది గార్గేయ డనగా యీ పేరుతో యిద్ద
రు రుషులు యుండినట్లు తెలియుచున్నది “గర్గపుత్రస్య గార్గే
యోః” అనియు - గార్గేయో గార్గభస్సుతః॥ యనియు చెప్ప
బడిన ప్రమాణ ముల బట్టి గర్గ ముని యొక్క కుమారుడు
గార్గేయహాకరు, గార్గ భయు నకు పుట్టిన గార్గేయ హాకరు
యిద్దరుగా యున్నట్లు గ్రంథములయందు వ్రాయబడి యున్న
ది ఇట్లునటలో గాడిదెకు మానవ (రుషి) జాతి యుత్పన్నమ
మగునాయని కొందరు సందేహ పడ పచ్చు కాని వజ్రీమాచి
కో పనిషత్తు లోని “నువ్యశ్శింగో మృగేజాతః - జుబుకోజం
బుకోత్పత్తిః - గాతమో గాతసంభవః - వాల్మీకో వల్మీకోత్పత్తిః -
అగస్య కుంభసంభవః - మాండవ్యో మండుకీ సుతః - శునకీగ
ర్భసంభూతో శౌనకాది మహాదుషిః” అను ప్రమాణ మును
బట్టి జింక, నక్క, కుక్క, కుందేలు; కప్ప ఇట్టి జంతు వుల
కేగాక నది, పుట్ట, కుండలలో కూడ రుషులు పుట్టి నట్లును
అట్టివానే మునులై నట్లును చెప్ప బడి యున్నది గదా! ఏదిఏ
ట్టుచున్నను యీఅగమము వ్రాసినది గర్గ పుత్రుండైన గార్గే
యుడని వలువురు పండితుల యభిప్రాయ మైయున్నది.

దేవతా ప్రశిష్టల విషయమై నాకును ఇతరుల కును
జరిగిన వాదముల యందు యీగార్గే రహగమము యొక్క
ప్రాశస్త్యమును విన్నానుకాని అది నాకు లభింపమికి మికి -
లి చింతిల్లు చూ గ్రంథము కొర కై అన్వేషించు చుం టిని
ఇట్టితగి గుంటూరు జిల్లా పెట్లూరు నివాసియగు శిల్ప పండిత
బ్రహ్మశ్రీ. తియ్యబిండి వీరభద్రా చార్యులుగారు పురాతన

మైన వక వాత ప్రతినిదయతో నా కొసంగిరి అట్టి దానిని
 వందనములతో నందు కొని పరిశీలించగా అందులో కొన్ని
 కారితములు శిథిలములైన చోట్లగల శ్లోకములను వాత
 తప్పులను సవరించుకొన శక్తిచాలక యుండి వకప్పుడు పం
 చాగ్నివతోత బ్రహ్మశ్రీ. అంగలకుదిటి షణ్ముఖ శాస్త్రిగా
 రు తటస్థించగా యీ గ్రంథమాను సవరించి యివ్వ వలసినది
 గా వాణిని ప్రార్థించి అందులకు వారు తనవద్ద సాహిత్య సిం
 హ, తపశ్చక్రవర్తి బ్రహ్మశ్రీ. యలవర్తి ఆంజనేయ శాస్త్రి
 గారు సేకరించి పెట్టిన శుద్ధప్రతి యున్నదనియు, అట్టిదిగ్గం
 థ రూపేణ ముద్రణ చేయు నట్లైన యిచ్చైన ననియు చెప్పిరి
 అందుకు నేను గుప్తప్రొక్తమగు ఆగమ గ్రంథవ్యాప్తిని ఆకాం
 షించి సరేనని సమ్మతించి తీసుకొని యీ గ్రంథ మును
 ముద్రించి మీ యెడల నుంచి నాడను. ఇట్టి కార్య మునకు
 తోడుపడిన బ్రహ్మశ్రీ తియ్య బిండి వీర భద్రా చార్యుల
 గారికిని బ్రహ్మశ్రీ అంగల కుదిటి షణ్ముఖ శాస్త్రి గారికి
 ని వందన శతంబు లర్పించుచు సాసత్త భాషయం దెక్కు
 వ పాండిత్యము లేని వాడ నైనందున యీ గ్రంథముద్రణ
 ములో కొన్నితప్పులు దొరికినవి అట్టితప్పులనేగాక యింకను
 అవసరములని తోచిన చేర్పులు; మార్పులు, పండితవర్ణులు
 తెలిపిన ద్వితీయ ముద్రణ యందు చేర్చి ప్రచురింప గలనని
 యు సత్ప్రమాణ ములతో సాంఘిక, ప్రజల కుపయోగప
 డు అముద్రిత గ్రంథముల పంపించిన వందనములతో నందు
 కొని ముద్రించెద ననియు విన్నవించు చున్నాడను.

ప్రకాశకుడు
 దువ్వూరు

ఇట్లు
 జిల్లాశాసనబ్రహ్మచార్యులు,

వి మా న శాస్త్ర ము

ఈగ్రంథము పాఠించిన కాలమున “భరద్వాజమహర్షి”
 చే వ్రాయబడిన యంత్ర సర్వస్వము లోని వైమానిక ప్రశ
 రణము. యిదివరకు ఇట్టిగ్రంథము మనదేశమున వెలువడిం
 డలేదు యీగ్రంథము నందు[1]విమాన శబ్దార్థ విచారము
 [2]విమానము యొక్క 32రహస్యములు అనగా[1]మాంత్రి
 క [2]తాంత్రిక [3]కృతక [4]అంతరాళ [5]గూఢ [6]దృ
 శ్య [7]అదృశ్య [8]ఋరోక్ష [9]అప రోక్ష [10]సంకో చన
 [11]విస్తృత [12]విరూపకరణ [13]రూపాంతర [14]సురూ
 ప [15]జోతి ర్భావ [16]త మో మ య [17]ప్ర శ య
 [18]విముఖ [19]తార [20]మహాశబ్ద విరూపాన [21]లం
 ఘన [22]సార్వ గమన [23]చా పల [24]స్పృ తో ముఖ
 [25]పరశబ్దగ్రాహక [26]రూపా కర్షణ [27]క్రియా గ్రహ
 ణ [28]దిక్పి దర్శన [29]అకాశా కార [30]జల ద గూఢ
 (31)స్తబ్ద (32)కర్షణ రహస్యములు గలిగి అద్భుతము ను
 గొల్పునట్టిదియై యున్నది శత్రువుల విమానములను విభవంస
 న మొనర్చినట్టి అయిదు ఆవర్తములు కూడ కలిగి యున్నది.

ఈగ్రంథమును వైదిక రిస్పెసా...లకు శ్రీ.శ్రీ శ్రీయ
 రత్న ఆర్షగారు హిందీ అనువాదము చేసి పృథ్వి టించి యుండ
 అద్దానిని అనేక వ్రాయ ప్రయా సలతో తెలుగులో కొద్దిప్ర
 తులు మాత్రమే ముద్రించి యున్నా ము ఆల సించిన ఆశా
 భంగమని చెప్పుట అతిశయోక్తిగాదు గ్రంథమును చూచిన
 మీకే తెలియ గలదు.

దీనివెల రు0 - 8 - 0లు మాత్రమే పోష్టఖర్చులు వేగు
 వెంటనే జే. వీరబ్రహ్మ చార్యులు' అనునోదయభవం
 దువ్వూరు పోష్ట, కడప జిల్లా' అనివ్రాయుడు

యేభిఃశిలైః పపృథానామద్యగ్ంహత్
యేభిర్ద్యామశ్య పింగంశత్రుజాపతిః
యేభిర్వాచం విశ్వరూపాగ్ం సమవ్యయత్
తేనేమమగ్న ఇహవర్ష సాసమజ్ఞి" (త్రై.బ్రా)

విశ్వకర్మ ప్రజాపతి యేకర్మకాశలముచేత విస్తారమయిన యీప్రతిని దృఢముగా జేసెనో యేశిల్ప మహత్త్వముచేత స్వర్గలోకమును సూర్యచంద్రితారకాది నానా రూపములతో బ్రకాశింపజేసెనో, యేశిల్పసామర్థ్యముచేత చరాచరాదిసమస్తరూప సమదాయమును సృష్టించెనో, యట్టిశిల్పజాలము చేత నీలోకమున నీరాజును సర్వసంపృద్ధి గలవానినిగాజేయు మనుప్రాశ్నన మిందుగలదు. శిల్పముసర్వతోముఖమైవది. కనుకనే "కర్తాశిల్పసహస్రాణాం త్రిదశానాంచవర్ధకః" అనుప్రసిద్ధి కలిగినది. వేదకాలమునుండి సూత్రకాలముగడచి పురాణకాలమువరకురానురాను మంత్రకాండాదులు కల్పింపబడివృద్ధియై నవి. పురాణములకు బలముచేకూర్చుటకై శిల్పులురూపధ్యానాదులను గల్పించి విగ్రహములజేయుటయు, నావిగ్రహములకు వివిధరూపములతో నాలయాడులన్నించుటయు సాగించిరి. అయ్యెడ శిల్పాచార్యుడే సమస్తమంత్రీయంత్ర తత్త్వకలాపాదుల యందాచార్యుడై తగినయనుచర వర్గముతో బ్రతిష్ఠాదికముల నిర్వహించుచుండెడివాడు. అచటహార్ద్రవ్యాదులుతనయధీనములే. "వాస్తుపూజనసాహిత్యం స్వయంగృహాంతి సర్వశః" యేనాస్వగురుణాసమ్యక్ విశ్వకర్మాద్విజ్ఞోత్తమః" (వా. మా.) ఇట్లుసమస్తాని కారములు శిల్పాచార్యునికే చెప్పబడినవి కనుక విశ్వబ్రాహ్మణవంశమున శ్రేష్ఠుడును, సమస్తధర్మ

ములు దెలిసినవాడును, వేదవేదాంగముల నభ్యసించినవాడు
 ను, సాముద్రిక గణితజ్యోతి శాస్త్రాస్త్రానులనెఱిగినవాడును, లా
 హాహామణ కాప్టేషనసుధాది చతుష్టమికర్మమర్కముల నెఱిగిన
 వాడును, సూత్రశాస్త్రక్రియలయందు బ్రవీణుడును, వాస్తువిద్య
 యందధికుడును. శైవవైష్ణవ శాక్తేయగాణాపత్యబాధకాపాలి
 కాదిషణ్మతాచారముల దెలిసిస్థాపించినవాడును, శ్రోతస్మారాది
 యక్రియలో బ్రాజ్ఞుడును, మంత్రితంత్రాదుల నెఱిగినవాడును,
 స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానపరుడును; సత్యవాక్యముకలవాడును; స
 దాచారసంపన్నుడును, కుశలబుద్ధిగలవాడును, సప్తవ్యసనవర్జితు
 డును, ఏకపత్నీవ్రతుడును, ఆరోగ్యముకలవాడును, అయిన నేత
 ప్త శిల్పాచార్యత్వమున కర్హుడు కాడనికట్టుబాటు పెట్టిరి. అ
 దువలననే “శూద్రకోటి సహస్రాణా మేకవిశ్రాంతిస్తీతిం వి
 ప్రకోటిసహస్రాణామేక శిల్పిప్రతిష్ఠితం” అని తెలిసినవారన మొ
 దలిడిరి. వాస్తుపూజయందు సైతము “వాస్తుపూజా విహీనశ్చ
 సూత్రధారైర్దీనాయశి సప్తజన్మాభవేతుః శ్రేయోరైనరకంప్ర
 జేత్” అనియు “కుః పూజయేద్వాస్తుమనన భక్త్యానతస్యదుఃఖం
 భవతీహాపిచిత్. జీవత్యసావర్షతం సుఖేనస్వర్గేవరిస్తిష్ఠతి కల్ప
 మేకం” అనియు వ్యాసమహర్షియే నుడివియున్నాడు ఇకవిగ్రహాని
 ర్మాణాదులగూర్చి పరశివ విశ్వకర్మాగమము, గార్గేయాగమ
 ముమున్న గునియవిదనాలుగుకలవు. శిల్పగ్రంథములు చాలకల
 వు. ఆగమములెన్నియున్నను శిల్పాచార్యుడు తనభృత్యవర్గముతో
 శైలసమీపమునకుగాని సాగరమధ్యమునకుగాని వెళ్లుటయు,
 నది మొదలు విగ్రహనిర్మాణమేమి, ఆలయగోపురధ్వజరథా
 ని వివిధ నిర్మాణములేమి వీనుంటిమి తో నేకాలమున వేది

చేయవలయునో యది చేయు చుదనదీక్షను విగ్రహప్రతిష్ఠానంత
రమున వదలునట్లు సమస్త శిల్పాగమ గ్రంథములు చెప్పుచు
న్నవి. ఆయుదాహరణము లన్నియునిట జూపదలచినచో గా
ర్గేయాగమమును మించునంతటి విస్తారమగుటలో సంశయము,
లేదు. శిలాపరిశీలనమున జెప్పబడినట్లు 7 క్షేత్రజాతులు 8 ర
క్షజాతులు. 7 పీతజాతులు 10 కృష్ణజాతులు గ్రహించవలయు
ను. కేఘాదోషములుకి బింబదోషములుకి కళంకదోషములు 4
సంకర దోషములుకి 2 శిలాజాడ్యములు శాంత రూక్షాదిస్వ
భావములు జీవనిరీవ పరీక్షలు బాల్య యౌవనవార్ధకాది పరిస్థి
తులు స్త్రీపున్నపుంసక భేదములు మున్నగు సమస్తాంశముల
ను గ్రహించి చక్రిష్టకాలమున నధోపార్శ్వార్ధ్య దృష్టులు
లేకుండ పరిశీలించుట కెన్నిసూత్రములు చెప్పబడియున్నవో,
నవరసాదులచే నొప్పు దృష్టిభేదముల నెట్లుకల్పింపవలయు
నో, యవియన్నియు స్థపతికెరుకగాని సామాన్యుల కేమాత్ర
ముబోధపడదని నిరాఘాటముగా జెప్పవచ్చును. పరశివ విశ్వక
ర్మాగమమునందు కల్పిసమర్థును బరిశీలించగా నతడు సాక్షా
త్పరమేశ్వరుడేమని నామస్మనకు రూఢియైనది. మారీచమను
గ్రంథమునందు భూగర్భలబ్ధమైనవియు, జలగర్భలబ్ధమైనవియు
నగువిగ్రహములను బ్రతిష్ఠించుటకు శిల్పాచార్యుడు లభించని
యెడల పరివారాది దేవతలను ప్రతిష్ఠించుటకు నైతము

"ప్రతిష్ఠాది వసాత్పూర్వే తృతీయే వాపంచనువా
సప్తమేవా శిల్పినా అమంతిక పూర్వంకారయిత్యా"
అనివాయబడి యున్నది. అనగా సర్వసమగ్గుడయిన శిల్పిచా
ర్యుడు లేకున్నను దద్వంశీయుడగు నొకబాలుని చేతనైన

మంత్రశిఖాపాదులు లేకపోయినను సంస్కారములన్నియు
జరిగించినగాని యావిగ్రహమునకు జీవకళరాదనియందలియు
దేశము అదికానక కొండలు వైఘానసులు మొదలగువారు శి
ల్పితో నవసరములేదనియే కువాదనకు బాల్పడి యిట్టియాగ
మ గ్రంథములను జూచి కువాదమును దామె యుపసంహ
రించుకొనుట యెన్నియో దేశములందుజరిగినది

“పశ్చిష్టాదివసాత్పూర్వే పంచమేదివసేశుభే
శిల్పినాసుకృతాయాంతు ప్రతిమాయాంవిశేషతః”
స్థపతిర్యజమానశ్చ నవరత్నై విశోధ్యతే
కుంభంచకరసంస్థాప్య ముదకాభ్యామనాన్సయీ”
ప్రోక్ష్యఃపుణ్యా హమేవాత్మా కుర్యాద్విజవరైస్సహ
అలంకృత్యచతాంపశ్చాత్ సతవాదిత్యనిస్సవైః
ప్రదక్షిణత్రయంకృత్వా ఆలయంవేదఘోషణైః
ముఖబంధముత్తరీయంచ స్థపశ్చిరారయేత్సవైః
వేదిపశ్చాత్తువిన్యస్య ద్విభుజేధాన్యరాశికం
తంకులంతుతథాపూర్వం తస్మాదుపరినిన్యసేత్
.....గర్భాయేప్రతిష్ఠాప్య దేవతామూర్తిత్యథా”

స్థపతిఃసూత్రవిన్యాసం కృత్వాచైవాన్తబంధనం,
స్థపతిఃసావయేత్పశ్చాత్ పూజకస్తప్తపీపూజయేత్”[వి.శి]

ఇట్టియాగము ఖాస్త్రముల నొకపరి వీక్షించినచో సంశ
యములేల బహుపంచలగును

“శిల్పినాపంతుమహాపం నభేదఃస్మిన్సపార్వతి”

యనిశేషమ వార్షతితోవచించెను, యజ్ఞములయందు నైతిము
శిల్పచాస్త్రిచేప్రధానసానము”

“యజ్ఞకర్మణియేవ్యగ్గాః పూరుషాః శిల్పిసస్తధా
తేషామపివిశేషేణ పూజాకార్యయథావిధిః”

అనివాల్చీకివచనము దేవతామూర్తిని ప్రతిష్ఠించిన యనంత
రమున శిల్పాచార్యుడు ధర్మకర్తకు జలధారా పూర్వకమైనమం
త్రముతో దానము చేయవలెను తననంతరమున ధర్మకర్త తన
యిష్టమువచ్చిన యర్కుకునికి సమంత్రిక జలధారతో నొప్ప
గించవలయును ఇప్పట్లైన దైవకార్య నిర్వహణములోని లోప
ములకు దగినపాపఫలము నీవయసుభవింతువుగాక! అనుశబ్ద
ముకూడనుండును. వాస్తుప్రతిష్ఠా కలాశములయందు శ్రీమ
యాజ కులనుచరవగ్గముగా నుండి రేని యప్పుడప్పుడు వాకుచే
యుపితృకర్మలలోని మంత్రములు దొరలుచుండును అందువల
నదైవకర్మ వ్యత్యయదోషము నైతిము సంభవించుచుండును. క
నుకన “అన్యజాత్యుద్భుతం మోహాత్ కర్తాభర్తవినశ్యతి”

శనిమయబ్రహ్మ వచించియున్నాడు మరియు రథములు [11]
విధములని శాస్త్రములవలన దెలియుచున్నది రథోత్సవాదుల
యందు గూడశిల్పా చార్యుడు సారథి వేషముతో రథముపై
ముందుభాగమున నుండవలెను అర్చకుడు కుక్కుటాసనముతో
దేవుని కెడమవైపుననుండి విగ్రహమును కదలకుండ హస్తకొ
నియుండవలెను స్వస్తివాచకులు రథమునకు వెనుకనుండవలె
ను నాట్యంగనలు రథమునకు ప్రక్కనుండ వలయును పోలే
రమ్మ మొదలగు తుద్రదేవతా కర్మలందు శిల్పాచార్యుడుసిడి
మానుబండిపై నెక్కిగ్రాహస్తులు సమర్పించిన గుమ్మడికాయ
లమున్నగునవి తానేస్వాధీనములో నుంచుకొనును ఇన్నియే
లవాస్తు శిల్పిని సమస్త కార్యములయందు శిల్పా చార్యుడు

ప్రథమపూజ్యుడు

“శిలామృణ్మయదాహుతాం ప్రతిమానాం విశేషతః

నిర్మాతాప్రథమః పూజ్యోఽచార్యస్తు తథాపతేః (స వి)

“వివాహాదిషు యజ్ఞేషు గృహారామ విధాయతే

సర్వకర్మేషు సంప్రాప్తో విశ్వకర్ణా ఇతిశృతం (వ.పు)

ఈగార్గేయాగమము చాలపురాతన మైనది దీనినింత వరకేమ

హాశిల్పచార్యుడు పరిశీలించి యుండలేదు పునర్ముద్రణమే

సందయిన నిర్దుష్టముగ సర్వాలంకార శోభితముగ వెలువడి

లోకమున కెంతయు శ్రేయము నొనగూర్చుగాక!

ఇట్లు

విమర్శకాచార్య

శిల్పకళా కోవిద

} సర్వసుబ్రహ్మణ్యశ్రీవి.

ప రి చ య ము .

శైవ, వైష్ణవ, వైశ్ణవర్మణాది ప్రాజ్ఞానములు అసంఖ్యాకములుగ నున్నవి. అనేకాగమము లి టీవల ప్రకాశితములైనట్లు వానిలోని విషయములనుబట్టి స్పష్టములగుచుండును. వీని యన్నింటను — విశ్వకర్మ దేవాది దేవుడగుటచే వైశ్ణవకర్మణములగు నాగమములు సనాతనములని విమర్శకుల తలంపు. తరువాత శైవ — వైష్ణవ-శాక్తేయాన్యాగమములు వెలువడినవి. ఆధునికాగమములు పెక్కులుకన్యకగమములగు నాచార విధానములతోడను, పాశ్చిక దృక్పథముతోను వ్రాలుచున్నవి. వాని దృష్టివైకల్యము కలది విషయ ప్రతిపాదన రీతిచేతనే తెల్లమగుచుండును.

ఈ గాగ్రేయాగమము అతి ప్రాచీనములగు ప ర శి వ విశ్వకర్మాగమములలోనొకటి. విశ్వకర్మ తత్వమును సమగ్రముగా నెఱిగినవాడు గర్గచువాడ. ఆ గర్గునినుండియే అతని వారదాదులు విశ్వకర్మ తత్వమును; మహిమోదంతములను తెలిసికొని కృతకృత్యులైనట్లు మనకు ప్రమాణ గ్రంథములు చెప్పుచున్నవి. సాంఘికపురాణాంతర్గతమగు నా గ ర ఖండ మిట్లనుచున్నది.

గీ॥ మఱియు నచ్చట నే గార్వహానివలన
విశ్వకర్మ పురాణంబువిని యదియును
బదియు కెండగు లక్షలపైనిగ్రంథ
సంఖ్య పదుమూడు వేలుగ జదివినాడ॥

సృష్టికర్తమహిమ నిట్లు సంపూర్ణముగా నెఱింగివ గర్గమహర్షి పుత్రుడు గార్గేయుడు మునీశ్వరుల కుపదేశించినదే యీగార్గే యాగమము కావున అత్యంత ప్రాచీనమును పరమ ప్రమాణమునగుచున్నది.

ఈ యాగమము పదునాఱధ్యాయములతో విరాజిల్లుచున్నది. ఈ పదునాఱధ్యాయములతో అంకురారోపణమొది ప్రతిష్ఠావిధానము సనుగ్రముగా వర్ణింపబడియున్నది. దీనినా ధారముగాజేసికొని ప్రతిష్ఠావిధానమును శాస్త్రీయముగా నిర్వహింపవచ్చును. కర్తాకారయితలేమి; శిల్పచార్యుడేమి; ఉపాసకులేమి ఈ ప్రతిష్ఠా పద్ధతి ననుసరించి ఐహికాముష్మిక లాభముల నందగలరనుట సత్యము.

ఇంతవరకును తాళపత్రములలో తపస్సుచేయుచున్న యీగ్రంథమును బ్రహ్మశ్రీ అంగలకుడిటి వణ్ణుఖశాస్త్రీ గారి ప్రేరణచే ముద్రించి ప్రకటించిన అరుణోదయాధిపతులు ప్రతిష్ఠాతంత్రీకాములగు ఆంధ్రుల ధన్యవాదములకు పాత్రులయినారు ఇందు లేఖక ముద్రాపకాది ప్రమాదములు పెక్కులు దొరలినవి ఈతూరి ముద్రాణములోనివి సంస్కరింపబడి శుద్ధప్రతి చిక్కగలదని యాశింతుము.

ఆంధ్రశిల్పకళాపరిషత్తు }
తెనాలి

15-5-1954

ఇట్లు

పండ్రిత

కొండుగు వీరరాఘవాచార్యులు,

సాహిత్యసింహ; పండిత, భాషకారాచార్య,
త ప శ్చ క్ర వ ర్తి
బ్రహ్మశ్రీ యలవర్తి ఆంజనేయశాస్త్రిగారు

బ్రహ్మదైవత దేశికేంద్రః
 పంచాగ్నిహోత్ర,
 బ్రహ్మశ్రీ అంగలకుడిటి వఙ్మఖశాస్త్రిగారు;

మతోద్ధారక ::
జిల్లెళ్ల వీరబ్రహ్మచార్యులు.
ప్రకాశకులు.

శుభమస్తు.

గా ర్గే యా గ మ మ్.

ప్రథ మా ధ్యాయః :

- శ్లో. కదాచిద్దేవతావాస మమలంకామవర్జితం
 ఫలపుష్పసమాకీర్ణం వృక్షరాజ పిరాజితం
 శుకశారిక ఛిల్లూక వ్యాఘ్రసింహ్వనినాదితం
 సర్వరిపివరైర్ముక్తం నిర్మలోదక సంయుతం 2
 బదరీకాసనంతత్రే ఋషయోమునిపుంగవం
 తపస్యంతం మహాధీరం సర్వ వేదార్థ సంయుతం 3
 గర్గపుత్రం మహాసాన్యం శిల్ప శాస్త్రానుమోదినం
 తత్ప్రియోగవిదంపుణ్యం గార్గేయమృషిసత్తమం 4
 ప్రణమ్యదండవద్భక్త్యా తమయాచన్మహర్షయః
 దేవదేవ మహాదేవ వరసంయుక్తధీవర 5
 సర్వశాస్త్రార్థతత్వజ్ఞ ప్రితిష్ఠాగమసంగ్రహం
 వదనః పరమః ప్రీత్యా భక్తానాం లోక పూజితం 6

- గార్గేయస్తానువాచైవం పేర్మహాసర్వహితాయవై
 లోకానాముపకారాయ పురాకృతమనాదితం 7
- శిల్పశాస్త్రమనంతరయ దృషిప్రోక్తం పురాతనం
 వత్సేతదన్వయంచాస్య ప్రయోగం శ్మయతామిమం 8
 నిరాకారో నిరీశోయః పరమాత్మసనాతనః
 పంచాస్యోదశ బాహుశ్చ సాకారోపరమేశ్వరః 9
 కోటిసూర్యప్రభాయుక్తః పంచాదశసులోచనః
 తస్య సంకల్పమాత్రేణ చరాచరమభూజగత్ 10
 తత్ప్రగాస్య సముత్పన్న స్సాననోమనురీశ్వరః
 అవాచ్యాస్యోద్భవశ్చిమాన్ మయో విష్ణుస్సనాతనః 11
 ప్రతీచ్యాస్యోద్భవోబ్రహ్మ త్వష్టనామామాభూనకః
 ఉదీచ్యాస్యోద్భవః ప్రత్యస్త్రీంద్రశ్చిలీ మహాయశాః 12
 ఉర్ధ్వాసనోద్భవస్సుర్యో విశ్వజ్ఞోభూతుపర్ణకః
 సంజాతః కృమతస్తస్మాద్భవయోవిశ్వకర్మణః 13
 తచ్ఛక్తిః పంచధాభూత్వా తానన్వాస్యయదాభవత్
 తదాదిస్వగమత్త్యాది లోకాస్సంవృద్ధిమాగతాః 14
 తత్పంచఋషివర్యాణాం మధ్యేశ్శ్రీమాక్ మహాయశాః
 భక్తసంరక్షణార్థాయ భక్త్యుద్ధాదనహేతవే 15
 విరాడూపగుణాదీని వేదవాక్యైః ప్రకాశ్యచ
 తదజ్ఞానచరాణాంతు లిఖక తదూపమవ్యయం 16
 శిలాదారుసుపత్రేషు సర్వేజాతుంసుదుర్లభం
 తత్తత్ప్రయోగమేవంయః కురుతేమాంపృతివద్యతే 17

- ఏవముక్తామహాజేహో ఋషిభ్యోప్రదదామయః
తల్లక్షణమిదంవక్ష్యే శిల్పాచార్యపురస్కరం 18
- యోవాత్రభక్తిసంయుక్తః కురుతేనిర్మలస్సుధీ
ససర్వఫలసంపన్నో పుత్రపౌత్రాదిభిర్భుతః 19
- ధర్మకామార్థసంయుక్తస్త్వంతే మోక్షఫలాశ్రయః
విష్ణులోకేనదాధ్యాయన్ వర్తతేతఃపరంకిము 20
- తదగ్రేతుమహాధీరో భక్త్యానమోత్తమాంగకః
శిష్యస్తుత్వాధగాగేయం పార్థయామాసతంగురుం 21

శిష్యోవాచ—

- సావమిన్ మయాశ్మతంపృశ్న స్యోత్తరంవదమేవిభో
భవదియ్యప్రసాదేన వేదశాస్త్రాదికంతథా 22
- జ్యోతిశ్చాస్త్రం సమగ్రించ గృహీతం విభుదోత్తమ
శిల్పశాస్త్రకృమంచైవ బోధయేద్వ పినత్తమ 23

గాగేయోవాచ—

- అగస్త్యఃకాశ్యపశ్చైవ భృగుశ్శతమభాగవో
గాళాదిఋషివర్యాశ్చ బోధకోయవనోమఃశి 24
- పారాశర్యాదయస్సర్వే శిల్పశాస్త్రవిశారదాః
దైవజ్ఞోమానసాంశ్చ దీప్తశ్చాత్మి మరిచితాః 25
- వైఘానసోధకాండిన్యో శిల్పిశాస్త్రేషుధీమతాః
తైరేవోక్తంపురాతస్య శాస్త్రమానమిదంశృణు 26
- విశ్వేసంవిశ్వ సారాంచ దావట్టంహనుమాన్లశం
పృతంసృష్టంభానుకంచ కర్పార్యంచనయిద్ధకం 27

మానసారంవాస్తుబోధం పారాశర్యమర్హిటికం
 విత్తారంకాశిభంసోమం విశ్వంవజ్రిం విశాలకం 28

మగధ్రింభిద్రీమింద్రించ వస్తువిద్యాపథంతథా
 కపిలంవాస్తుకంవిశ్వ బోధకంచ బహుశ్శుతం. 29

మానబేదంచాదిసార విశ్వకర్మంచసర్వతః
 ద్వాత్రింశద్విల్పశస్త్రాణి మయమతానివిద్యుధాః 30

తేహంమతానుసారేణ వక్ష్యేహంతత్సువిస్తరం
 సావధానేన సంగ్రహ్యం శిల్పిశాస్త్రే యథాక్రమం 31

ఇత్యుక్తోగాగ్గేయోగః సమస్తాత్మతత్త్వశిష్యకః
 కథంవారత్యక్షరవ్యం కర్షణాద్యర్చనాంతకం 32

గాగ్గేయోవాచ

యదేవాది ప్రయోప్రతిష్ఠవిదూషాం శాలాప్రవేశంపరం
 విఘ్నే శ స్తుతి మంకురార్పణఃపదం వాస్తోశ్చహోమంయథా
 వాహంవాహక మంతరంపురవరప్రార్థితక్షిణం కుర్యతాం
 గవ్యంపంచక మ్మత్తుపంచన్నపనం క్షీరాదివాసంతతిః
 బింబంప్రాణప్రవేశనియ్య మథతద్ధాన్యాధి వాసంచయ
 న్మూర్తిర్హోమ మతః పరంచకురుతాం వైకల్యమంగాదిషా
 హోమంగర్భవివేశనం త్వధకమాత్మీ రశ్వసంస్థాపనం
 రత్నన్యాసక మష్టబంధనక్రమం ద్రుక్స్థాప్యమేవంవిధిః
 శిష్య ఉవాచ—

కథంతిత్యుక్తకర్తవ్య మారంభంకుత్యవరక్షే
 సునినించ సువారంచ నక్షత్రం శుభయేవచ

సులగ్నంచ సుహారంచ వాద్యఘోషపురస్కరం
 యజమానస్సహచైవనృత్య గీతాదిభిస్సహ 35
 స్వస్తివాచ సహశిల్పి ప్రవేశం శిల్పిమందిరే
 కర్తవ్యంతద్విశేషేణవక్ష్యేశృణు సమాహితః 36

గాగేయోవాచ—

శిల్పచార్యోశుచిర్భూత్వాపూజాం కృత్వాగణాధిపం
 పశ్చాత్రికలశంస్థాప్యస్వర్ణంరజతమేవచ 37
 తామ్రంవామృణ్మయంచైవ పాత్రమేవంవినిర్దిశేత్
 పంచప్రస్థాదికంధాన్యం తదర్థంతండులం తథా
 ధాన్య ప్రసారితంచైవ నిక్షిప్యకలశత్రయం
 కలశేషుజలంపూర్య పల్లవాదిరలంకృతా 39
 సుధేనకలశాన్లిప్యగంధ పుష్పాదిభిర్యుతా
 నారికేళసహచైవ తాంబూలం దక్షిణం దదుః 40
 ఇమమ్మేత్వాది మంత్రైస్తు పూజయేద్విధివత్తతః
 స్వస్తివాచన పూర్వంతు కుర్యాత్పుణ్యాహవాచనం 41
 ఇతిగాగ్గేయప్రాక్తే శాలాప్రవేశ గణపతిపూజా
 పుణ్యావాహచనం నామపృథమోధ్యాయః

ద్వితీయోధ్యాయః

శ్లో. పృథమం శిల్పినంచైవ ద్వితీయంబ్రహ్మమేవచ

- తృతీయమర్చిజశ్చైవ చతుర్థం యజమానకం 1
 యేతేషాంకంకణంబధ్వాచాక్షతాంగృహ్య తాంతథా
 నవీనదీక్షావస్త్రంచ ధాగియేత్క్రమ మేవచ 2
 సువర్ణకంకణం చైవ విష్ణుగర్ధనిష్కమేవచ
 అథవాచార్ధనిష్కంచసూత్రం చైవతుకారయేత్ 3
 తస్మాత్రిందక్షిణేనాస్తే బంధయేత్సహమంత్రకం
 తతఃపరంతు సంకల్పంకుర్యాచ్ఛ్రీపరంశుచిః 4
 ఏతదాలయపరిశిష్టాపన కాలేసర్వశాంత్యర్థందేశ
 స్వాస్త్యర్థంవేదవేదాంగవ్యాకరణ ఛండభట్టప్రభా
 కరాభివృద్ధ్యర్థం గంగాయమునాది సర్వనదీనాంతీ
 ర్థాభివృద్ధ్యర్థం కాలానుగుణ్య ప్రకారపజ్జన్య ప్రవ
 న్నాధికజలాభివృద్ధ్యర్థం త్రయత్రింశతోక్తి జేవతా
 భిషందార్ధంసాలాక్య సాయాప్య సామీప్య సాయు
 జ్యాభిసిద్ధ్యర్థం సకలముసినాంధ్యాన ధారణా
 ద్యష్టాంగయోగాది సిద్ధ్యర్థం అతిరాత్రీవాజివేయపాండరీక
 శతకృతూనాం సాఘార్ణఫలసిద్ధ్యర్థం రాజ్యాభి
 వృద్ధ్యర్థం దేశాభివృద్ధ్యర్థం రాష్ట్రాభివృద్ధ్యర్థంరాట్
 కశకకటకమకుటహార కేయూగాంగ మణికుండల
 ప్రభాభాసమానార్థం శతాంగద్విరదతురంగ పదాతి
 మంత్రీసామంత పురోహితాభివృద్ధ్యర్థం చక్రవర్తిత్వ
 దిగ్విజయాంచిత లక్ష్మీనివాస సిద్ధ్యర్థం రాజ్యశాం
 త్యర్థం రాష్ట్రానామఖిల సపత్నరంపరాభివృద్ధ్యర్థం

అస్మిన్ గ్రామే గౌరవోరాస్తి భయోలోక-త్పత
 మారీజ్వరాది సర్వ పీడాపరిహరణార్థం ఏతద్గ్రామాభి
 వృద్ధ్యర్థం యజమానాయురారోగ్య విశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థం
 ఏతదాలయాచార్యార్చక పరిచారకాభివృద్ధ్యర్థం
 వాస్తుపూజావాస్తు హోమపర్యక్షకరణాభివృద్ధ్యర్థం
 శంఖస్థాపనాద్యంకురార్పణ జలాభివాసధాన్యాభివా
 సనేతోస్త్రీలనదృక్ స్థాపనాది బింబసిద్ధ్యర్థం కుంభ
 పూజకళావాహనాది సిద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థం వృద్ధ్యర్థం
 స్వస్థ్యర్థమభ్యుదయార్థంచ మహాశిల్పిభిస్సహాశిల్పి
 పుణ్యాహవాచనంకరిష్యే పూర్వోక్తప్రకారేణ పున
 స్సంకల్పమాచరేత్

శ్లో॥ సువర్ణం రజతంచైవ తామ్రంవాచాధమృత్తికా
 ద్వాదశాంగుళ మానాయాంపాలికా బ్రాహ్మణోచితా
 షోడశంక్షత్రియాణాంతువైశ్యస్యైకాదశాంగుళం
 అష్టాంగుళంతుశూద్రాణాం పాలికానాంవిధిర్మతా 6
 హాటకం రాప్యం తామ్రేషమృత్తికాయాతయాపివా
 మయకుంభంతు నిక్షిప్యజలం పూర్యయథావిధి 7
 సోమంప్రతిమత స్యాంతేనిష్క-మాత్రం సువర్ణకం
 తన్మధ్యేచ వినిక్షిప్య సోమంవరుణదైవతం 8

ధ్యానమ్

కర్పూరాగరు వాసినిఃసువిమలాం తాంటకహారాన్వితాం

- ముక్తావిమృమభూషితాంశుశకరీంపూర్ణేందుబింబాననాం
 వానావాద్యవినోదినీం శివకరీం చండీమహాభైరవీం
 భక్తాలోక సురదృమాం సుజననీం ధ్యాయేత్సంగంధామినీం
 తతఃకుద్దాలకం గ్రాహ్యగంధ పుష్పాక్షతైస్సహ
 తాంబూలదక్షిణాదీని శిల్పచార్యోమహతపాః 10
 పంచామృతంచ నైవేద్యం వాద్యఘోషపురస్సరం
 స్వస్తివాచనయాచైవ పురంప్రాప్యప్రదక్షిణం 11
 దేవాలయేచోత్తరేషు యీశాన్యేపూర్వభాగయోః
 వల్మీకనికటంగచ్చ సుఖాసీనసుచిర్విధిః 12
 వల్మీకంభక్తి సంపూజ్యధ్యానమావాహనాదికం
 పంచామృతేన సున్నాత్వాధూపదీపాదికంతతః 13
 నైవేద్యంచైవ తాంబూలంస్వర్ణ పుష్పంచకారయేత్
 ప్రదక్షిణంచ సంసారంకుర్యాచ్చిల్పీ యథాక్రమం 14
 ఓంబ్రహ్మపృథ్వీతి మంత్రేణశిల్పీచ ప్రార్థయేద్భవం
 భూఃబుధ్బామృతి మంత్రేణశిల్పైవతాభిమంత్రయేత్
 పునఃకుద్దాలకం పూజ్యశాస్త్రుచోదిత మంత్రితః
 దేవదేవప్రతిష్ఠార్థం మృత్తికాముద్ధరిష్యతి 16
 ఇతిప్రార్థిత పూర్వంతు వల్మీకంఖననం భవేత్
 తస్మైతికాంసు పాతేతు మధ్యేనిషిప్యప్రార్థయేత్ 17
 ఓం హ్రీం మృత్తికాదేవీనమః పూర్తిప్రతిష్ఠితాం
 మృత్తికాంపూజయిత్వాధధూపనైవేద్య భిక్షుహః 18
 చోధృత్య దేవయానేతువాద్య ఘోషసమావృతాం

గ్రామప్రదక్షిణం కృత్వా శాలాయాంతుప్రవేశయేత్ 19

నిక్షిప్త్యానంతరం శిల్పిసుఖాసీనశ్శుచిస్తలిః

యజమానాదిభిస్సర్వైస్సంభ్యేష్యేత్ ప్రహ్లాదాదిభిః 20

అంకురార్పణ సంకల్పం వ లిక్తానుత్యధారణం

ఓంశివాయేతి మంత్రేణ పూజయిత్వానపాలిశాః 21

ఓం హ్రం శక్తిః షట్కంఠేణ శాలిషిష్ఠ సమాదిశేత్

మంటపావాహనార్థంతు తండులంద్రోణపంచకం 22

చతుష్కణం సమంకుర్యాదూర్ధ్వరేఖాదశస్మృతః

తిర్యగ్రేఖాదశంచైవ లిఖ్యతాం శిల్పికోత్తమః 23

యేకాశీతిషుకోష్ఠంచ ఉద్ధరిష్యయథాక్రమం

యేతేగూరు ప్రకారంచ తత్సంభారంవిశేషకం 24

లఘుప్రకారతోవద్యేసావధానే నతుశ్శుణు

హస్తార్థం ప్రధమంచైవ అథవాహస్తమేవచ 25

ద్రోణద్వయంతండులస్యాన్నిషీపేన్మంట పాంతరే

షడ్రేఖావిలిఖేత్పూర్వంతిర్యగ్రేఖాస్తధైవచ 26

పంచవింశతి కోష్ఠేషుకోష్ఠమధ్యేయథావిధిః

మయికుంభంతు నిక్షిప్య తతుఃకంభస్యసమాపతః 27

పాలికాషోడశంచైవఅథవాచాష్టపాలిశాః

నిక్షిప్త్యానంతరం చైవకలశం షోడశంతథా 28

అథోష్ణకలశాన్యాపిస్థాపయేచ్ఛిల్పి కోత్తమః

శిషావాచః=

పాలికే కేససంఖ్యేనకలశంచైవయేవహి

29

నిషీ పేన్యత్రయత్రాపివ క్తవ్యం విభుధోత్తమ
గాగేయోవాచః=

పాలికాహోదశంత్యత్రకలశాష్టకమేవచ 30

పాలికాచాష్టచుంచైవ యోదశం కలశంతథా
కుంభస్యత్యష్టకోణేషుపాలికాస్థావినిర్దిశేత్ 31

తద్వచ్ఛోదశభాగేషు కలశాసవినిషీపేత్
మృదంపుద్గీతిమంత్రేణ పాలికాయాంవినిషీపేత్ 32

ప్రథమంజజ్ఞేతిమంత్రేణపంచపల్లవ మాదిశేత్
గాయత్రీత్యేవ సోమూత్రిందధిక్రావణ్ణేతిగోదధి 33

కాండాతామండేతి దూర్వంస్వాత్ ఓషధయన్మమోషధిః
దూర్వామశ్వద్ధ పర్ణంచ శ్వేతసూత్రంవిశోబకం 34

త్రింశద్ధర్భేనసంకూర్చ అష్టదర్భైస్తు బంధయేత్
తతూర్చమయమంభేతునిషీప్యాసహపల్లవైః 35

సముద్రాయేతిమంత్రేణ జలమాపూరకం విధు
ఓంసుయాధిప సమస్తుభ్యో ధేనుముద్రాంప్రదర్శయేత్

అస్యశ్రీబ్రహ్మరుష్యాది పుక్తిచ్చందేతిమంత్రవత్
మయదేవోస్త్విమంబీజం ఆకారశ్చక్తిరుచ్యతే 37

సమఃకీలక మంత్రంచ అధిష్టార్థేనియోగతిః
ఆప్యాయస్వేతి మంత్రేణ గంధపుష్పేణ పూజయేత్ 38

ఆధారశక్త్యావరుణం మయంపూజ్య సమావిధుః
ఓం, హ్రం, మం, యం, సం, హం, హ్రూం హేంలమృ

తేశాయతేనమః 39

షడంగన్యాస పూర్వస్యాత్ ఆధారావరణాంతకం
 అమృతాయైతాదుకాయై జ్యోతిరూపాయతేనమః 40
 చిత్రసింహాసనా సీనంకుండస్పటిక సన్నిభం
 ప్రభామండల సంయుక్తం ద్విబాహుంచద్వినేత్రకం 41
 కమనీయాది తాత్మానం దక్షిణేజపమాలికా
 వామేపియ్యూష కుంభంచ భావయేత్పరికల్పితం 42
 వాహనాదిసముద్రంచ ప్రథమావరణపూజయేత్
 రోహిణ్యాదిత్యత స్తైవరేవత్యైతరణేనమః 43
 ఆర్ద్రాయతిజ్యోత్స్నాయనతేనా మాదికంక్రమాత్
 ద్వితీయ్యా వరణపూజాంచసూర్యాద్యష్టగ్రహాంతథా 44
 త్రితయావరణం పూజచతుర్థావరుణ మేవచ
 ఇంద్రాదిభిస్తు పూజాచపాలికాకలశాసుచ
 ఓం హ్రం వృదయాయేతినమో మంత్రేణధ్యాయయేత్
 మృత్తి కేహన మేపాపం పంచామృతేన ప్రోక్షణం 46
 అప్యాయస్వేతి మంత్రేణ సంప్రోక్ష్య కలశోదకమ్
 భవసర్వజ్ఞ ఈశానః పశుపత్యగ్రకోత్తమః
 రుద్రోభీమో మహాదేవాః పాలికాస్వధిదేవతాః 47
 పూర్వం ప్రాక్పాలికాయాంతు జలపూర్వకమగ్నికం
 పరిందక్షిణానైరుత్యం పశ్చిమం వాయవేతథా 48
 కుబేరిశానదిక్షుస్యాత్ పాలికాజలపూరణం
 ఇంద్రం సూర్యంచ నైరుత్యంపశుపతీ దక్షిణేవచ 49
 అజమూర్తిర్వరుణభాగేజ్వలతం వాయుమేవచ

- దుద్రంకు భేరదిగ్భాగే భీమమీశాన మేవచ 50
 మహాదేవోహ్యధిష్టాచ యేతేషావాహనంకురు
 శరావేషు బ్రహ్మమావాహనధ్యాయేతు పూర్వకం 51
 త్రయమూర్తిత్రిమూర్తిశః పద్మాక్షఃపద్మయోనిజః
 చతుర్భుజస్తథాధాతా పితామహా అజస్తథా 52
 పూర్వజేత్రయమూర్తిశ్చాదావాహనమితీరితం
 ఓంభువస్త్రయ మూర్తించ ఆవాహ యతుదక్షిణే
 ఓంసు వెతిపద్మాక్షమావాహయితునైరుతే
 ఓమహాపద్మయోనిస్యాత్ ఆవాహయతుపశ్చిమే 54
 ఓంజనశ్చతుర్భుజస్య ఆవాహ యతువాయువే
 ఓం సత్యపితామహశ్చ ఆవాహయతుచోత్రరే 55
 ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యం అజమావాహ్య మిశతః
 ఘటికావిష్ణుమావాహ్య శిల్పాచార్యస్తలిఃపరం 56
 కేశశోమాధవశ్చైవ నారాయణ త్రపక్రమః
 పద్మనాభో మధురిపురితి మంత్రేణ విస్య శేతో 57
 ఓం ఇంద్రంచ కేశవంచైవ ఆవాహ యతుపూర్వకం
 అగ్నింమాధవమావాహ్యత్సగ్నికోణే యజేత్తథా 58
 యమం నారాయణంచైవ మావాహయతుదక్షిణే
 నైరుతౌత్రి విక్రమంచ వరుణే వామనంతథా 59
 వాయువ్యేచాచ్యుతంచైవ కుబేర విష్ణుమేవచ
 ఈశాన్యేపద్మనాథంచ ఆవాహేతాంస్తుసాక్షితాన్ 60
 తిలస్పర్షపమాషాది ముద్గగోధూమశాలికాః

- ప్రియంగుకోద్ర వాఙ్మైవ కుశుద్ధంచణకేతియత్ 61
 దశదాన్యంచ స్వీకార్యం శిల్పాచార్యేణ తత్పరం
 ఓం హ్రం శివాయనమ ఇతి ఓం హం తత్పురుషాయనమః
 ఓం అఘోరాయేతియోజాతం ఓం వామదేవాయయేవతు
 సద్యోజాతేతి మంత్రించహ్యనువాకేన సంప్రతి
 ఓషధయస్సంవదూతీతి పృతివాక్యేన విశ్రితం 63
 ఓం హం హృదయాయేతి ఓం హ్రం శిరసేస్వాహ
 ఓం హ్రైం శిఖాయైవౌషట్ ఓం హ్రం కవచాయహుం
 ఓం హ్రం నేత్రకంచైవ ఓం హ్రం అస్త్రాయుఘట్
 ఏవంచహృదయన్యాసంకుర్యాద్వైశిల్పికోత్తమః 64
 త్రియంబకేతి మంత్రేణ ఓం సహ బీజాని సంగ్రహేత్
|| శరావేషః || బ్రహ్మ జిజ్ఞాసమంత్రేణ తేషుబీజాని వాపయేత్
 ఇదంవిష్ణుఋచాతాసుమ్మత్తికాచ్ఛాదనంతతః
 మయకుంభంతు సంపూర్ణ కలశం పాలికాసహ 66
 ఉదకేనైవ ప్రోక్ష్యేతథూప దీపాదికంతతః
 తాంబూల దక్షిణాదీని స్థపతిర్బ్రహ్మణాసహ 67
 యావత్కర్మకృతంచైతి చ్ఛిల్పాచార్యస్సమాచరేత్
 అర్చకేనాద్విజేనాన్యేన్యైనకే నాపివాక్యతం
 జేశగ్రామూద్యుష్టంచ బింబస్యారిష్టకం తథా
 పూర్వాచార్యానుగశ్చిల్పాచార్యః కుర్యాద్యథావిధి
 శీష్యవాచ—
 పూర్వాచార్యస్తు కోవాతృతద్వంశానుగ పుత్ర్యతే

కోవాన్యైర్నిరశితం కార్యోకి మస్మద్భ్రాహ్మణాదిభిః
గార్గ్యోఽమోవాచ —

- త్వస్థాకృతయుగాచార్యస్త్రీతాయాంగీష్పతిస్తథా
ద్వాపరేవిశ్వసూపశ్చ కతాబోధాయనస్సత్తః 71
- గామతీచశచీసంజ్ఞా సావితీచ సరస్వతీ
ఏతాసాంపంచ పీతానామాచాతుర్యాశ్రమస్థితాః 72
- విశ్వాత్మకో వామదేవోబోధాయనసనాశసా
శ్రుతివర్ధన బ్రహ్మర్షిగాచార్యత్వం పృచక్షుతే 73
- అచార్యో శ్రీముఖోనామత్విష్టపుత్రోమహాతపాః
సర్వేషామపివర్ణానాం గురుత్వ మగమత్పురా 74
- ఏతదాచార్యవంశేతు యశ్శిల్పాచార్యశిష్యతే
సపతవేదవేదాంగశిల్ప శాస్త్రార్థవిద్గురుః 75
- వినాశిల్పీతుయతిగ్రంథన్న కుర్యాత్ఫలభాగజనః
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేనస్థపత్యేనైవకాయేత్ 76
- యద్యన్యథాకృతంచైవ కిరవంశోవిసస్యతి
నాస్మాకం చతథాకర్తుంకిముతాన్యైస్సుధీవర 77
- బ్రాహ్మణ్యంద్యవిధం ప్రోక్తంపురావ్యాసమహర్షణా
సృష్ట్యాదాబ్రహ్మణోజాతాన్సానగాది మహర్షియః 78
- తద్వంశజాస్తువిశ్వేయేబ్రాహ్మణాఃపృథమౌద్భవాః
శతంచవింశతిః పగచగోత్రోద్భవ మహాజనః 79
- విరాట్పంచముఖాజాతాస్తే మన్వాదయ ఈరితాః
తత్తప్తవశివోవిష్ణుబ్రహ్మచేంద్రీశ్చ భాసకరః 80

ద్వితీయాధ్యాయః

తేయోని సంభవాః పంచలోకానామూర్తిమూర్తయః
 తస్మాత్తేనర్వపూజాస్యలోకోత్కృష్టవిభోజ్యులః ౧
 అథాస్మాకంతే బ్రాహ్మణ్యా జ్ఞానసామాన్యతోది
 నజాత్యాగతమస్మాత్తద్విజత్వం నామసార్థకం ౨
 అతఏవ ప్రతిష్ఠాయాంస్థపతిగ్మఖ్యకారణం
 తస్మాత్తద్వశజాతానామాచార్యత్వం ప్రచక్షతే
 ఇతిగార్గ్యేయప్రోక్తే సంకల్పంకురారోపణం నామ
 ద్వితీయాధ్యాయః

అథ తృతీయాధ్యాయః

వాస్తుహోమః

—

ద్వాత్రింశదంగుళంచైవచతుషోణంచతుశ్రీమః
 త్రివేదిసంయుతంచైవ విస్తారచతురంగుళం 1
 ఊర్ధ్వభాగచతుష్కోక్తం వేదికాలక్షణంతథా
 గోమయేనవిలిప్యచ కుండాలంకారకౌతథా 2
 తతోంభూరితిమంత్రేణ అగ్నింసంస్థాపయేత్తతః
 సృక్సృవంచత్రిభిఃప్రోక్తం రేఖాకుర్యాద్వధావిధిః 3
 పశ్చిమాత్పూర్వభాగంతు దక్షిణాయా ఉదగ్దిశం
 భూర్భూమగత్రేణ సంప్రోక్ష్యయింధనం మదనాగ్నిమ్ 4
 కుండమధ్యేప్రతిష్ఠాప్య కరస్పర్శసమాదిశేత్
 ఓం=ఁ=ఇం=ఊ=ఓమిత్యేవమంత్రేణజపఃకర్తాతి
భిశ్శుచిః 5

- సుసంఘంధనజ్వాలాయాం చాదర్భాచగృహీతవాన్
 అగ్నింధ్యాయేత్తథాప్రోక్తం వేదమంత్రేణచోదితం 6
- ద్యుశీర్షంచద్వివక్త్రం చ వణ్ణేత్రంచద్వివాసికం
 చతుశ్చంగాఃశితవ్విజ్ఞం సప్తజహ్వసమన్వితం 7
- జటావలంబబంధంచ సప్తమాసేన వైశ్వుతం
 ఉపసీతసమాయుక్తం రక్తవస్త్రోత్తరీయ్యకం 8
- ప్రోక్షణాత్ సృక్ సృవం పూర్ణంతోమరంవ్యజనస్యచ
 ఘృతపాత్రధరందేవాయజ్ఞేశాయనమోస్తుతే 9
- ఏవంధ్యాత్వాతథాచాగ్నిం ఏవమిత్యేవచాక్షతాః
 ప్రాజ్ఞుఖామభికుర్వంస్తంమమాభిముఖితోభవేత్ 10
- తత్ ప్రాగ్దక్షిణభాగైశ్చ పశ్చిమోత్తరభాగయోః
 దర్భాన్ పరిస్తరంచైవ గంధపుష్పాక్షతైస్సహ 11
- బ్రహ్మణంచతదావాహ్య పశ్చాత్సావనపాత్రకం
 ద్వందంచ పాత్రకంచైవ క్రయస్త్రిమధాచరేత్ 12
- దర్శమాజ్యస్యస్థాలీంచ రూప్యాధసమంత్రీవత్
 ప్రోక్షణేపాత్రీమాసాద్య త్రియంబక ఋచాతుత 13
- తస్మిన్త్రమాదాయతస్మింస్తు చోదకం పూరయేత్తతః
 కుశాక్షతాన్ వినిషిప్యవితస్తిమాత్రదర్భకం 14
- సాదయేత్త్రిభిరాష్ఠీతి పునర్దర్భేషుప్రోక్షయేత్
 ఉత్తానానికృతంప్రోక్తం త్రిభిఃప్రోక్షేత్పునఃపునః 15
- పూర్ణపాత్రంసమాదాయ పూర్వంతత్కృతసాదకం
 ఉదకేషుచసంస్థాప్య దర్భానగ్నావిసర్జయేత్ 16

- కుండేషుపశ్చిమేభాగే అగ్నింసీత్యాబహిర్గతిం
అగ్నిస్థాస్థాజ్యపాతేతు ద్వాదిర్భాంచపదగ్ధకం 17
ఆజ్యనుధ్యేతు విక్షిప్యతత్ప్రతిత్రం విసర్జయేత్
పాగ్రక్రణైవచాగ్నాతుస్మక్సువాదాయ తత్పరం 18
జ్ఞాఃప్రత్యాశసంకృత్వా దైభస్సహతదగ్రితః
ప్రోక్ష్యదర్భాగ్నికందత్వాపునరింధనమాగృహేత్ 19
ఏకవింశేంధనంప్రోక్షం ద్విరావృత్యభికారయేత్
త్రిభిస్సమిదకంగ్రాహ్యవక్షిణోత్తరభాగసు 20
ఉత్తరంచప్రతిష్ఠేత ద్వావేతౌ సమిధాకృతౌ
దక్షిణేతుపరస్థాప్యస్థపతిస్మక్సువాధృతః 21
అదితేనేతిమంత్రేణ పరిషిచ్యాగ్నికుండకం
ఇన్ద్రమష్టాదశంధార్య ధ్యాతాగ్నించతతఃపరం 22
యిధ్మంజుహుయాదగ్నేతు కళాసాన్నిధ్యకారణాత్
ముహూర్తస్సుముహూర్తోస్తుపలేఛ్మభకరం భవేత్ 23
దర్వీణ్యాజ్యేన సంగృహ్యహోమంకుర్యాద్ద్యధావిధిః
ప్రిజాపతేయేస్వాహేతి మంత్రేణస్థపతిక్రిమా 24
ద్వాయువ్యాద్యాగ్నేయాంతంజుహుయాత్కృమిశఃపునః
నైగుత్యాదీశానాంతంచయింద్రాయస్వాహమంత్రవత్ 25
జుహుయ్యానంతరంచైవ యిధ్మమాజ్యంసహాధృతః
వాయువ్యాదాగ్నేయాంతం బ్రహ్మమంత్రేణహోమకం
పునస్మక్సువమాద్యౌచగృహీత్వాశిల్పి కోత్తమః
నైగుత్యాదీశానాంతంచ బ్రహ్మమంత్రేణ స్వాహాకృత్ 27

జుహు య్యూనంతరంచైవ సుక్రప్రవాజ్యంగృహీతవాన్
 నైరుత్యావీశానాంతంచజుహుయాద్విష్ణవేస్వాహా 28
 వైశ్వానరాయవిద్భూహేజాతవేధసథీమహి
 లోహితాక్షస్రభోదేవ మేవంమంత్రేణ హోమకం 29
 అష్టవారంచేనహోమం శిల్పిగ్నించ ప్రతిష్ఠయేత్
 ఓంశివాశివమూర్తిశ్చశివాయస్వాహామంత్రీకం 30
 హ్రోః హ్రోం హ్రీం క్లీం శ్చసంత్రేణహూం హ్రైం హ్రూం
 చవిధిస్తథా

హోమికరాదిషుచాంగేషున్యాసమంత్రేణపూర్వకం
 స్వాహానుసంధిజుహుయాత్ పృథిష్ఠాశ్చ శివాలయే
 విష్ణవాలయప్రతిష్ఠాయాం విష్ణవేమేధుసూదనే 31
 నారాయణేతి మంత్రేణ జుహుయాత్స్వాహాపూర్వకం
 అంగన్యాసకరన్యాసం జుహుయాత్పూర్వమేవతు 32
 తత్పరం శిల్పినసర్వేధ్యాయేచ్ఛిల్పిల్పిదైవతం

ధ్యానం—

ధ్యాయేద్బ్రహ్మాండరూపంబలితమణిగణపీతసీలాదివర్ణం
 జమ్బంజ్ఞేత్ర సప్తభుజగిరి పాత్రం సప్తజహ్వంద్విశీర్షం
 చక్రీపాణిచఖడ్గండమరుమృగధరంపుస్తకంచాక్షమాలం
 స్వాహాశ్చబ్రహ్మధాయుక్తంసురమునివినుతంశిల్పికుండాగ్నిమిత్రే!
 యేవంధ్యాత్వాపరంచైవ తర్పణంకారయే ద్విధిః
 అగ్నించవీతిహోత్రంచ జాతవేదసమాత్మనః 33
 వైశ్వానరేణ మంత్రేణ తర్పణంచైవకారయేత్

- ఆధారశక్తిమారభ్యసహస్రారాంతమావహేత్ 36
- పశ్చాదేవంపంచపూజాం కుర్యాత్తాంబూలదక్షిణాం
పంచబ్రహ్మప్రధానాంతః పహోమంకురాద్యధావిధిః 37
- సద్యోజాతేతిమంత్రేణ సృక్ సృవంచజహూయకం
వామదేవేతిమంత్రేణ జహూయాదాజ్యమేవచ 38
- అఘోరేభ్యేతిమంత్రేణచరుహోమం యధావిధి
తత్పురుషాయేతి మంత్రేణలాజహూమంత్రధైవచ 39
- ఈశానరితిమంత్రేణ పర్వపాతుర్గుహహూమకం
హృదయేన యవంచైవ శిరోమంత్రైవ కాస్థిలాః 40
- శిఖామంత్రేణమాపాశ్చ కవచంచైవముద్గతాః
నేత్రేణాపూషకంచైవ అస్త్రమంత్రీచసక్తునా 41
- స్తవంచవాస్తుహోమంచ శిలీకుర్యాద్యధావిధి
తత్పరంవాస్తుహూమంచకుర్యాత్ శాస్త్రవిధానతః 42
- వాస్తాష్పతేతిమంత్రేణ హూమంచాష్టోత్తరంశతం
తతఃపరంచ కుండంచ అదితేనైవ మన్యునా 43
- మంత్రేణపరిషిచ్యాథ కుర్యాచ్ఛిల్పియధాక్రిమం
నారికేళంచ ఖర్జూరం గుడంకార్పాసకంతేధా 44
- సువాసనద్రవ్యయుతం చాందనాసింధనాన్యపీ
చాన్నంక్షీరందధీపస్త్రం మధుయజ్ఞోపవీతకం 45
- కాంచనం నఖరత్నంచ స్వర్ణసూత్రేణ వేష్టయేత్
అజేనసహితంచైవ దద్యాత్పుర్ణాహుతింతతః 46
- వాస్తాష్పతేనమంత్రేణ దత్వాధ్యానంయధావిధి

కుర్యాదనంతరం చైవ పునః పూజాంచకారయేత్ 47
ఇతి గార్గ్యేయప్రాక్తే నాస్తుహోమవిధిం నామతృతీయోధ్యాయః

అథ చ తుర్థో ధ్యాయః

వాచనారోహణపురప్రాదక్షిణం

శిష్యవాచ—

హేస్వామి శిష్యవాత్సల్యదయాంకురు మయిప్రభో
తతః కిమత్ర కర్తవ్యం వక్తవ్యం మమ దేశిక
గార్గ్యేయవాచ— 1

పూర్ణాహుతేః పరంకార్య మిదం శృణు మనాశులః

గజాశ్వహంసవృషరా ద్గరుడాదావప్సిస్తథా 2

సింహంచ శకటంచైవ విమానం రథమేవచా

పర్వతం రావణంచైవ నానావిధవిశేషతః 3

యోలభేద్వాహనం యత్ర బింబారోహణమాచరేత్

బింబాలంకారకంకృత్వా నూత్నవస్త్రాః భూషణైః 4

పుష్పగంధాదిభిర్వాస్త్రం వాద్యఘోషపురస్సరం

శిల్పచార్యస్సదాతిష్ఠే బింబపార్శ్వే నైవ తండ్రితః 5

యజమానసహచైవ స్వస్తివాచన పూర్వకం

సృత్యగీతాది సంయుక్తం సర్వనైశ్యసమావృతం 6

గ్రామప్రదక్షిణంకుర్యాత్ సిరాజనపురస్సరం

దేవాలయాగ్రే బింబస్య సర్వైర్నృప్తంతు మండనం 7

తద్విస్తృజాన్యవస్త్రంచ ధారయేచ్ఛిల్పికోత్తమః
 కూష్మాండస్పటితంచైవనారి కేశంత్యధావిధి
 యేభూతాప్రచరంతీతి హృద్రాన్నంబలిర్యథా
 యేతేసర్వాశికర్మాణి కుర్యాచ్ఛిల్పిచక్షణః
 పశ్చాద్భింబంబంధాప్రోక్తం శాలాంతరిప్రవేశయేత్
 శిల్పశాస్త్రాద్విపైరేవం నిర్మితః సతతః
 ఇతిగార్గ్యేయప్రోక్తేహవానారోహణః పురప్రాదక్షిణంనామ

— చతుర్థోధ్యాయః

అథ పంచమాధ్యాయః

మృత్తుకస్తపనం

శిష్యోవాచ—

శో! తతః పరంతుకింకుర్వండువాచసురసన్నతా

గార్గ్యేయవాచ—

మృత్తుకస్తపనంచైవకురుతాంశీవ్యభూషణః

శిష్యోవాచ—

కథంవామృత్తుకాన్నానామంత్రంకింకరత్రవర్తతే

కుత్రిన్నానంప్రకుర్వీత ఉవాచకిం ప్రయోజనం

గార్గ్యేయవాచ—

ఆలయస్యోత్తరేభాగే చేశాన్యేపూర్వభాగకే

త్రిహస్తంద్వయమేకంవా చతుష్కోణంచగర్తనం 3

హస్తంవాపితదర్థంవా ప్రమాణంఖననంభవేత్

- వేదికాయాంపంచమేషు గుండారత్రప్రతిష్ఠితం 4
 సద్యోజాతంవామదేవం అఘోరంతత్పుష్పస్తధా
 యీశానఃకృతిమంతేణ ప్రథమావరణంవిధుః 5
 ద్వితీయావరణంచైవ బ్రహ్మభిస్సహతిష్ఠతి
 అనంతంపూరమావాహం సూక్ష్మేచాగ్నేయకంతథా 6
 శివోత్తమేయమందితు ఏకనేత్రంచనైరుతి
 ఏకపాదారుద్రపశ్చాత్ త్రిమూర్తిశ్చైవవాాయువే 7
 శ్రీకంఠేచోత్తరేభాగేయీశాన్యేచ శిఖండినః
 ద్వితీయావరణంచైవ రక్షణార్థంచవిన్యశేత్ 8
 ఉమాయాంపూర్వభాగంతు ఛండిత్వాగ్నేఃసుకోణకే
 నందీదక్షిణభాగేతు మహాకాశంచనైరుతే 9
 గణేశఃపశ్చమేభాగే శృంగివాయువ్యమేవచ
 వృషేశశ్చోత్తరేభాగే సుబ్రహ్మణ్యుదిశీశ్వరే 10
 తృతీయ్యావరణంప్రాక్ మేతస్థాపనమాచరేత్
 ఇంద్రంవోవిశ్వతస్త్వంతే జేంద్రదితుశ్చమావహం 11
 అగ్నిందూతేనమంతేణ చాగ్నింతద్దిశమావహేత్
 యమాయసోమగంచైతి యమందక్షిణమావహేత్ 12
 మూషణశ్చేతిమంతేణ నైరుత్యావాహనంకురు
 ఇమమ్మేవరుణేశ్యేన వారుణేదిశిమావహేత్ 13
 తవనాయుఃకుచానాయుః వాయువ్యావాహనంకురు
 సోమోధేనుంచమంతేణ శ్రీదంతద్దిశిమావహేత్ 14
 కదుంద్రాయతమంతేణ ఈశాన్యత్వావహంమతం

చతుర్థావరుణంచైవ దిక్పాలక కృతవిధుః 5
 దిక్పాలకాయుధంచైవ తత్తద్దిక్ స్థాపయేద్బుధః
 ఇంద్రియాశాన్యయోర్మధ్యే చక్రిం పద్మంచస్థాపయేత్
 పూర్వభాగేషుసంస్థాప్య కలశంశ్రేష్ఠమేవచా
 బ్రహ్మవిష్ణుశ్చరుద్రశ్చ మంత్రేణావాహనంకురు 17
 పంచమావరణంచైత త్సర్వంయశ్శిల్పికోత్తమః
 ప్రథమావరణమారభ్య త్వర్చయిత్వాపృథక్ పృథక్ 18
 స్వర్ణంచరజితంతామ్రం కలశంచైవయథావిధిః
 యోదేవాస్థాపయేకుంభం తామ్రంవాప్యేవకారణం 19
 పంచపల్లవసంస్థాప్య నారికేళంతునిషీశేత్
 సద్యోజాతాదిభిర్మంత్రైః కద్రద్రాయధికంతథా
 తత్తన్మంత్రేణతద్దేవాః కలశంపంచమావహేత్
 స్థూలకుంభంచపంచేషు పంచమృత్తుకమాదిషు 21
 గంధపుష్పాశ్చ తైర్శ్చంత్రై ర్నవవస్త్రంచధారయేత్
 ధూపదీపాదినైవేద్యం తాంబూలందక్షిణంవిధుః 22
 సోమసూక్తింతుసంస్థాప్య యథావిధిరలంకృతః
 సద్యోజాతాదిభిర్మంత్రైః కద్రద్రాయధికంతథా 23
 తత్తన్మంత్రేణతద్దేవా నావాహనక్రిమంయథా
 ధూపదీపాదినైవేద్యం తాంబూలం దక్షిణంతథా
 పశ్చాద్భింబంప్రతిష్ఠాప్య నవవస్త్రంచధారయేత్
 వాద్యఘోషయుతంచైవ స్వస్తివాచనపూర్వకం 25
 గవ్యకుండప్రవేశంతు ద్వియామంనిషీపేత్తథా

- అభవాఘటికాచైవ నిక్షిప్యోద్భవతఃపునః 26
- సహస్రశీర్షమంత్రేణ మృత్తుకాన్నానమున్యతే
పునర్నూతనవత్ప్రంచ వ్యలంకృత్యైవబింబకం 27
- పునర్గోమయమధ్యేతు ఘటికానిక్షిపేత్పునః
యత్పురుషేణమంత్రేణ గోమయన్నానమాచరేత్ 28
- తృతీయవారంగరేతు నిక్షిప్యపునరుద్ధితః
చంద్రమాణ్డతిమంత్రేణ భస్మన్నానంప్రకల్పయేత్ 29
- చతుర్థకుండికామధ్యే నిక్షిప్యఘటికాంతరం
యజ్ఞేనయజ్ఞేమంత్రేణ క్షీరన్నానం ప్రయత్నతః 30
- శిల్పచార్యస్సహస్తేన పంచవారేతుసక్షిపేత్
ప్రజాపతిశ్చరతీతి వారిన్నానంసమాచరేత్ 31
- న్నానాంతేతు బింబంతు నూత్నవస్తాద్విభిర్యుతం
గంధపుష్పక్షితైర్యుక్తం కృత్వాలంకారమివచ 32
- ఇతిగార్గ్యోపనిషత్ కై మృత్పంచకస్తపనః
—* పంచామృతన్నానం *—
- ఏతత్కూర్యాత్పరంశిల్పీ సుఖాసీనశ్శుచిఃపరం
పంచామృతన్నానమిదం కుర్యాదేవంయథావిధి 34
- దధిక్షీరంచతిజ్యంచ మధుశర్కరపవచ
దధికౌవణ్ణేతిఋచా దధిన్నానంసమాచరేత్ 35
- మయోమంత్రేణపయసా శుక్రేణ్యాజ్యంప్రకీర్తితం
మధుమంత్రేణమధుచ కాండాదేవతుశర్కరా
యఇమావిశ్వాభువనా నివశ్యకర్మాచతుర్దశా

వృక్షేనైవేతి సూక్తేన స్నాత్వా లంకృత్య పూర్వవత్ 36
 ఇతి గార్గేయప్రాక్తే పంచామృతస్నానం మృత్పంచ
 కస్తపసంవామ పంచమాధ్యాయః

అ ధ్యక్షాధ్యాయః

క్షీరాధివాసం

పంచామృత స్నానపరం బింబంక్షీరాధివాసయేత్
 పూర్వవిదగ్ధనంకుర్యాత్ స్తాపయిత్వా యథావిధిః 1
 కలశాదివిధానంచా వాహనాద్యధావిధి
 శుద్ధగోక్షీరమాపూర్య మాంజీబంధంచ బింబకం 2
 నూత్నవస్త్రాదిభిర్యుక్తం బింబక్షీర ప్రవేశకం
 యామంవాపితదర్థంవా ఘటికాద్వయమేవవా 3
 విశ్వబ్రహ్మాపనిషదా తూర్యఘోషైః ప్రవేశకం
 ఏవంవిధానతఃకుర్యాత్ పశ్చచ్ఛుద్ధజలేనతు 4
 పరేద్యత్పంచబ్రహ్మప సిషదేకాదశావృతిం
 స్నాపయిత్వా త్యలంకారం కుర్యాత్తంబేరముత్తమం 5
 ఇతి గార్గేయప్రాక్తేక్షీరాదివాసోనామషష్ఠాధ్యాయః

సప్తమాధ్యాయః

జలాధివాసం

శ్లో॥ రథంవాహనయానేషు బింబంచాయష్టిత్రవిధి
 దేవాలయాత్పూర్వభాగే ఈశాన్యేచోత్తరేతువా 1

- అభింసదీంశతాకంవా గచ్ఛేత్తల్లాంఛనైస్సహ
 సృశ్యగీకాదివాద్యంఛ సస్తివాచనసంయుతం 2
- సహౌవయజమానేన శిల్పీతద్భింబసన్నిధౌ
 బ్రాహ్మణైస్సంవృతస్సయం బేరమాలంబ్యగచ్ఛతాం 3
- వారుణేనవిరాడ్లింగ మంత్రేణతు జలాంతరే
 బింబప్రవేశనంకుర్యాత్ దినంచార్థదినంతథా 4
- యామంయామాఢ్యమేవాపి ఘటికాద్వయమేవచ
 పూర్వాభిముఖమాసీనం జలమధ్యేప్రతిష్ఠితం 5
- యావత్కాలంతుబింబంచ జలమధ్యేవతిష్ఠతే
 తావత్ప్రతిష్ఠితంతు సదాబింబమతంద్రితాః 6
- పునరుద్ధాయబింబంచ స్నానశుద్ధియుతంతదా
 తత్తీవ్రాంతమాసీయ స్తలేనిషీప్యవిరక్తలే 7
- శిల్పాచార్యస్సుఖాసీనః దర్శానససమాశ్రితః
 నవీనవస్త్రంబింబస్త్వాలంకారం పూర్వవద్యథా 8
- కలశాష్టకీమాసాద్య పల్లవాదిరంగకృతం
 ఆదాగణవతీంపూజ అష్టదిక్పాలకైస్సహ 9
- వరుణసూక్తేనవాతత్ర విధుఃపుణ్యాహవాచనం
 సమ్మార్జనంపక్వక్వార్యాతద్భింబోపరిసమంత్రకం 10
- అగ్నిప్రతిష్ఠాంకురీవత జయోదిర్నామహోమకం
 సమధాజ్యచరుంచైవ కుర్యాద్ధోమంయథావిధి 11
- గాయత్ర్యాఃపంచవారంచజహుయాత్సమైధైస్తతః
 షడంగన్యాసకేనాజ్యం పూర్వవచ్చిల్పికోత్తమః 12

- అఘోరేణతమంశోణ చక్షు హుత్వా యథావిధి
 దృష్టిమంత్రేణజహంయాత్ ద్వివారం శిల్పికోత్తమః 13
 పంచబ్రహ్మనిమగ్రతైస్తు దద్యాత్సుర్దాహుతింతదా
 సూమాంశ్చేహోమసాన్త్యే స్థపతిపూజాంసమాచరేత్
 సర్వేషాంబ్రహ్మణానాంచదద్యాత్తాంబూలదక్షణం
 రథాలంకారకంతుర్యాత్ బింబారోహణమేవచ 15
 సృత్యగీతాదివాద్యైశ్చ వేదఘోషపురస్సరం
 తతోబలివిధానంతు పూర్వాదిక్రమికాయథా 16
 ఓదనంపూర్వభాగేతు క్షీరాన్నంచాగ్నికోణకే
 తిలాన్నందక్షిణేచైవ మార్జిదాన్నంతునైఋతే 17
 వరుణేపాయన్నానంచమాషాన్నం వాయువేదిశి
 ముద్గాన్నంచోత్తరేభాగే దధ్యాన్నంత్యేశదిక్సతే 18
 మధుమిశ్రితమన్నంతు అంతరిక్షేక్షీపేద్బలిః
 శుద్ధాన్నంభూమిభాగేచ బలిందద్యాద్యథావిధి 19
 పవిత్రేణసమాయుక్తః జలపాత్రంతుధారయన్
 ఇంద్రాదిమంత్రైర్దిక్పాలాన్ బలిందత్వాక్రిమాత్పరం 20
 శుద్ధభూమ్యాంజలంప్రోక్త్య శిల్పాచార్యోబలిన్యకేత్
 పశ్చాద్గ్రామప్రవేశంచసృత్యగీతాదిసంయుతం 21
 యజమానసహచైవ స్వస్తివాచకసంయుతం
 కరదీపసమాయుక్తం పురప్రావేశకంవిధుః 22
 అష్టదిగ్బలిమాపూర్తై తన్నధ్యేయత్రీకుత్రీవా
 దేవాలయంచవల్మీకం దేవతావృక్షమేవచ 23

- చతుష్పాదాదిస్థానేషు శిల్పాచార్యోయధావిధి
యేహతాయేతిమతేణబలిందత్వాశుచిఃపర 24
- ఆలయేపూర్వభాగేతుబింబంసంస్థాప్యతంపుషః
ఇమంవస్త్రాణిమంత్రేణ నవీనవస్త్రయుగ్మకం 25
- బంధంవిసర్జయేత్పశ్చాత్ కూష్మాండంస్ఫోటనంతథా
శిల్పిశాలాప్రవేశంచ బింబంస్థాప్యయధావిధి 26
- ఇతిగార్గేయప్రోక్తే జలాధివాసోనామసప్తమాధ్యాయః

అష్టమాధ్యాయః

అథధాన్యాధివాసమ్

శిష్యోవాచ—

బింబనేత్రీయుగంచైవ ఉస్మిలాయత్రీకార్యకం
గార్గేయకావాచ—

- ధాన్యాధివాసమధ్యేతన్నేతోస్మిలవకంతథా 1
- తద్యధాతత్రీవక్తవ్యం శృణుశాస్త్రవిధాయకం
శాలాయాంసంప్రవేశ్యాధశుద్ధాత్మా శిల్పికోత్తమః 2
- శిల్పిమంటపమధ్యేతు ద్విహస్తంచతురశ్రమం
అథవాచైకహస్తంవాసాపానత్రీయవేదికం 3
- ఆదౌపుణ్యాహవాచంస్యాత్ కృత్వాచానంతరంతథా
శిల్పాచార్యస్వహస్తేన గృహీత్వాగోమయంతథా
వ్రథమంగోమయంలిప్తావరంగవల్లించకారయేత్
దశంషోడశంచైవ తస్మధ్యే వ్రణవంతథా 5

- తదోపరినవం వత్ప్రంజోడశం హస్తమానకం
పృథమంగోధుమంచైవ ద్రోణద్వయమసారితం 6
- తదర్థమధవాచైవ తదోప ర్యజనంతథా
ద్రోణద్వయం తర్థతం వాయువమేవ వివిక్షిమే 7
- వాక్ష్మచర్మంతిదూర్ధ్వంచమాషం పూర్వవతుస్తథా
చిత్రాననంతదగ్రేతు ద్రోణమేకం తిలంతథా 8
- శ్వేతకంబళకంచైవతదూర్ధ్వేతుప్రసారితం
దశద్రోణంతండులంచ అథవాచతదర్థకం 9
- శుద్ధోదకేనచేరంచకుర్యాన్నపనమేవచ
బిందుపంచకమానంతుతిలకం శైవసమ్మతం 10
- తిలబీజసమాకారం వైష్ణవానాంవిధిస్మృతః
బిందుత్రియప్రమాణంతు బ్రాహ్మణానాం విధీయతే 11
- చతుర్బిందు సమాకారమైంద్రాణామితికథ్యతే
బిందుద్వయం పృమాణంతు తిలకంసారవోచితం 12
- శ్రీగంధేనకుతాస్తిర్యక్ రేఖాస్తిశ్రోమనోకులే
ఊర్ధ్వంవేణుదళాకారమేకరేఖాశ్చవైష్ణవాః 13
- ఏకంతుతిర్యాగాయామాత్వప్రకాణాంవిధిరుచ్యతే
ఐంద్రాణామూర్ధ్వరేఖేద్యేవర్తులంసారదేవతాః 14
- కస్తూరీతిలకంచైతద్బ్రాహ్మణానాంపృచక్షతే
శక్తీనాంతతదాచారం హరిద్రాసుధయాయుతం 15
- బాలార్కపాదచంద్రాది తిరూపాననోచితం
సాలంకారం పృకుర్వీతి నవనస్త్రాదిభిస్సహ 16

- తండు లేడు చమ ధ్యేతు నిక్షి పేద్దేర ముత్తమం
 పూర్వ భాగేశిరఃప్రొక్తం చోర్ధ్వ భాగోన్ముఖంతథా 17
 చతుఃకలశమాసాద్య చతుర్ముఖేన నిక్షి పేత్
 తామ్రంచ కలశంచైవ అభవామ్మూయానిచ 18
 పల్లవై స్త్యన్వలంకృత్యకు గ్వాదావాహనంతతో
 నైరుతీదిశ మారభ్య త్వాగ్నేయాంతం పృథగ్గీణం 19
 నైరుత్యాం పృథమంకుంభం బ్రహ్మజేనాన మంత్రితః
 బ్రహ్మమావాహనంచైవ హిరణ్యగర్భముర్జితా 20
 విష్ణుం వాయువ్య కుంభేతు యిదంవిష్ణుశ్చ మంత్రితః
 ఏతేనైవతు మంత్రేణ సహనారాయణం తథా 21
 ఈశహిశాన్య కుంభేతు త్రియంబక ఋచైవతు
 త్రియంబకావాహనంచైవ యీశానావాహనాత్పరం 22
 అగ్నికోణేజేత్రిపాలంక్షే త్రిస్యవతి మంత్రితః
 క్షేత్రిపాలంతథావాహ్యాదిగంబరసమన్వితం 23
 నవం నవచతుంభేషు సూత్రీంతతుంభ వేష్టనం
 సూత్రామాణంచమం త్రేణసమాహారేణ బంధయేత్ 24
 బింబాదుభయ పార్శ్వేషు దీపానష్టదశాత్మకాన్
 తన్మూలేనవథాన్యానిక్రమానిక్షిప్యతత్రతు 25
 ఏకపార్శ్వేనవద్వీపాన్ అన్యస్మిన్వాపృథక్ పృథక్
 ఉద్దిప్యేతిచ మంత్రేణ దీపంప్రజ్వలనంతథా 26
 ధూపదీపాదిన్త వేద్యం తాంబూలం దక్షిణంతథా
 యథాశాస్త్రక్రమేనైవ పూజయిత్వాసమంత్రితై 27

ఇతి గార్గేయస్రొత్రేధాన్వాధివాసోనామప్తిష్టమాధ్యాయః

న వ మా ధ్యాయః

మూర్తి హోమమ్

శిష్యేవాచ—

హేస్వామి క సర్వ శాస్త్రజ్ఞతావత్పర్యంతరంయథా
యథాకర్తవ్యమేతద్ధి కృతోమూర్తిత్వమావహం

గార్గేయవాచ—

శృణుకార్యం పవిత్ర్యైః మూర్తిత్వావాహనేవిధిం

తద్ధాన్యవేదికాప్రాచ్యాంవిర్భితే హోమకుండకే 2

చతుర్వింశత్యంగులేన వర్తులేన కృతేశుభే

క్రవేదికాసమాయుక్తేప్రథమావరుణోపరి 3

దశంషోడశ పత్రంచ కుర్యాలంకారమేవచ

దర్భాసనం పరిస్తీర్యచిత్రాసనమథోపరి 4

శిల్పాచార్యశ్చుచిస్తస్కికస్తిత్వాచమ్య యథావిధి

ఓంభూరితిచ మంత్రేణ సంకల్పంచ సమాచరేత్ 5

కుండమధ్యేప్రతిష్ఠాప్యకార కాగ్నిగమథావిధి

పాత్రాసాదానమేతద్ధిపూర్వవచ్ఛేదితంయథా 6

మూర్తిహోమం పవిత్ర్యైః కారకాగ్నిముఖేతుచ

ప్రాచీదిశాదిమంత్రైశ్చ దివ్యబ్రహ్మగణం విదా 7

ఇత్యేవంమంత్రముచ్చార్య ప్రత్యేకంచయథావిధిః

అష్టాదశంచ వారంచజుహుయాత్మిల్పికోత్తమః 8

ఇతిగార్తేయస్తోత్రే మూర్తిహోమః

— అథ అంగ వైకల్య హోమః —

- పశ్చాతదంగవైకల్య హోమంత్యధ యథాక్రిమం
శిల్పచార్యస్యవామేతునవవస్త్రప్రసార్యచ 9
- శాలీతండులమానంతు ద్రోణమేకంతు నిక్షిపేత్
నవదర్భాకృతం కూర్చస్వ పాత్రంతత్రి నిక్షిప్తే 10
- శిల్పీదక్షణమాప్తేన గృహీత్వా కూర్చకంతతః
దర్భానష్టదశంచైవ తంసులోపరి నిక్షిపేత్ 11
- అక్షతాన్యధసంగృహ్యపుధగా వాహనం క్రమాత్
కేశవాదితునామాని కృష్ణాంతంచయథాక్రిమం 12
- అక్షతైస్తానిరేవాహ్య కూర్చే నాప్రోక్షయేత్తతః
ధూపదీపాది నైవేద్యతాబూలాదికమర్పయేత్ 13
- తత్పరంత్యంగవైకల్య హోమంకుర్యాద్యధావిధి
సమిధాశ్వత్థ మాజ్యంచహవేరాగ్నయథాక్రిమం 14
- నారాయణఃకలలాటేతు సదాశివ మధాగ్నితః
చుబుకేకేశవంచైవమూర్ధ్నిస్తానే శివంతథా 15
- తద్వక్షసివర బ్రహ్మకంఠేవైసిలలోహితః
ఈశానంబాహుమూలేతు హృదయేవిష్ణుమేవచ 16
- హోష్టేత్రివిక్రమం చైవవామనంచాధరోష్ట్రకే
గలేనంతర్క్షణం చైవతథా శ్రీధరమేవచ 17
- అక్షిణోస్తువృషీకేశం పద్మనాభంచపాదయోః
అచ్యుతంనాభి మధ్యేతు శిఖాదామోదరంతథా 18

- హరిందక్షిణబాహుకృష్ణంతద్వామభాగకే
ప్రణవేససహస్వాహేత్యేవంతజ్జహుయాఽక్రిమాత్ 19
- తదంతిర్భూతమేతస్యా దంగన్యాసంచ హోమకం
ఓంతత్సవితురంగుప్తం వరేణ్యంతరజ్జసితధా 20
- భర్గోదేవస్య మధ్యం చ ధీమహీతిహ్సానామికా
ధియోయోనః కనిష్ఠశ్చ కరిష్యమ్యః ప్రిచోదయాత్ 21
- తత్సవిద్వర్ధయంచైవ వరేణ్యంతు శిరస్యధ
భగోదేవశీఖాయై చధీమహీకవచాయహుం 22
- ధియోయోనశ్శనేత్రం చ ప్రిచోదయాత్తుమాస్త్రఫట్
స్వాహాప్రణవసంయ్యుక్తం జుహుయాత్పిల్వకోత్తమః 23
- మూర్ధ్ధిహీశాన మంత్రేణ ముఖం తత్సరుషం తథా
అఘోరహృదయం చైవవామదేవం చగ్రహ్యకం 24
- సద్యోజాతం పాదయుగం లలాటే అర్క-మేవచ
ముఖేవిష్ణుంచ లక్ష్మీచ బాహుయోశ్చంద్రమస్తథా 25
- కుక్షీస్తానేగ్నిదైవత్యం మేధాస్థానం యమంతథా
వరుణేదక్షిణేజానువాయుశూరుం ప్రతిష్ఠితం 26
- విశ్వేదేవాశ్చపాదాచత్రిమూర్తింశ్చాధ విన్యశేత్
ప్రణవేససహస్వాహాజుహుయాదాజ్య మేవచ 27
- ఏతత్పర్యాయనామేన జుహుయాత్పిల్వకోత్తమః
ఆపోస్పృశతి మంత్రేణ జలస్పర్శ సమాచరేత్ 28
- పరమాచమనంచైవ సాకల్పంచ యథావిధి
జయాదిహోమంకృత్వాధపుష్పసూక్తవిధానతః 29

హోవశైరుపచారైశ్చ అర్చయిత్వా వృదక్ వృదక్ తద్దేవతాపునః పూజాం కృత్వానంతర మేవతు	30
అగ్నేనయ సుపథారాయే త్యగ్నేః పరిదక్షిణం కురు యజ్ఞేనయ జ్ఞమంత్రేణ యథాస్థానం పృతిష్ఠయేత్	31
ఇతి గాగ్నేయపూర్వకే అంగవైకల్య హోమం నామ సవమాధ్యాయః	

దశమాధ్యాయః

అక్షి మోచనమ్

యవనాదిమఃశిద్ధాచపిఘనసాదిమరీచిభిః ద్వితీయకర్మచైతద్ధిక్షిమోచనముచ్యతే	1
యదుక్తంతద్వితీయం తత్కర్మయేకాదశాత్మకం జలాధివాసమపరంచాక్షిమోచన కర్మతు	2
శిష్యోవాచ— తద్వితీయమితిఖ్యాతం కారణంకింపరంతప కేనశాస్త్రప్రకారేణ చోక్తమేకాదశంత్యతి	3
గాగ్నేయోవాచ— అపానంచ సమానంచ పాణోదానాచవ్యాసకః అపానంతుగుదస్థానే సమానోనాభిసంస్థితః	4
ప్రాణస్యతుహృదిస్థానం ఉదానం కంఠదేశకం వ్యానస్సర్వశరీరేతువ్యాప్నోత్యేవ సదాపరం	5

- బింబప్రారంభకాలాది బుద్ధుదాది యథాక్రమం
సప్తమేమాస కేతస్య గుదోపాసంతునిశ్చయం 6
- అంకురార్పణకాలేతు సమానోనాభి దేశతః
అక్షిరోచ్చనవేళాయాం హృదిప్రాణం ప్రవేశనం 7
- దృష్టోచనోహ్యుదానంచ కంఠజేషేప్రకృష్టితం
కళానాహససందర్భేవ్యాసమావేశనంతథా 8
- బింబాధారమపానంచ సమాన్యాత్తేజమావహం
ప్రాణాచ్ఛ్వాసప్రవేశంచ ఉదానాజ్ఞానమావహం 9
- వ్యానాచ్ఛేతనమాప్నోతి తిత్తత్యేతేప్రాణలక్షణం
తస్మాప్రాణప్రవేశంచ పరంజలధివాసకం
శ్వాసబంధనమాత్రేణప్రాణగచ్ఛంతితత్పరం
తద్బింబపరిహృత్యాధపునర్బింబం ప్రతిష్ఠయేత్ 11
- అథతద్బింబమేవస్యాత్ గృహీత్వా రిష్ట సంభవం
కర్తాకారయితాచార్యశ్చార్పకోగ్రాహయేవచ 12
- యజమానాదినాశంచ కురుతే దేశనాశనం
తస్మాజ్జలాధివాసంచ పరంచైవాక్షిమోచనం 13
- మయాచార్యస్తధైవాత్రీ నయనోస్మిలనాత్పురా
కర్తవ్యం యజ్జలావాసం శ్వాసాదీనిన బంధయేత్ 14
- యజమానోన్యధాచార్యః కర్తాగ్రామాది నాశనం
తద్ధైవవిశ్వకర్మేణ పరిశివేన మహత్మానా 15
- జలాధివాసమపర మక్షి మోచనశర్మతు
శ్వాసబంధేన బేరస్య యత్ప్రాణోత్తమణితదా 16

- అచార్యశ్చార్పకోగోమోకర్తానాశంగవిష్యతి
ప్రభోన్నతోమహర్షిశ్చఅక్షిమోచనకర్మణః 17
- పూర్వమేవజాలావాసంకర్తవ్యంశుభదాయకం
తథాసనత్కుమారోపిఅక్షిమోచనకర్మణః 18
- కుర్యాజ్జలాధివాసాంతేనోచేత్ప్రాణానురోధకం
ఇత్యేవంశిల్పశాస్త్రజ్ఞైర్భహుభిశ్చోక్తమేవహి 19
- యథాశాస్త్రంకరిమేతైవపూజయిత్వాసమంతరికం
పృథక్మంటపమేతస్యబింబస్యాంతికస్మిన్సలే 20
- గోమయేనవిలిప్యార్థరంగవల్లింవిరచ్యచ
హస్తమానంచతప్రక్షిణంమంటపంపరికల్పయేత్ 21
- సద్రృహగ్గణపూజార్థంవస్త్రంతద్బాతతేయథా
చతురశ్చింతయాకృత్వారింగవల్యాంపరిసారయేత్ 22
- శాలీయంతండులంచైవద్రోణద్వయమధాపివ
తదర్థంచైవనిక్షిప్యవస్త్రోపరిపరిసారితం 23
- నవదర్భాంస్తుసంగృహ్యకుర్యాత్కూర్చంయథావిధి
శిల్పచార్యస్తమాదాయసవ్యహస్తేనప్రాజ్ఞుఖం 24
- ఊర్ధ్వరేఖాశ్చపటంబంచతిర్యగ్గ్రేఖాతధైవచ
పంచవింశతికోష్ఠానాంసంలిఖేత్తండులోపరి 25
- అంతర్మండలప్రాగాదిక్రమాదావాహయేదిమాన్
ప్రాచ్యాంతుసానగోనామమనుంప్రాచీదిశామితి 26
- మంత్రేణవాహనంకృత్వాదక్షిణాదిశమంత్రితః
యమరాట్కోష్ఠమధ్యేతుమయినామసనాతనం 27

- పృతీచీదిశమంత్రేణ త్రత్యగ్భవ సుకోష్ఠకే
త్సప్తృనామాహ భూనంచ ఉదీచీ మండలోపరి 28)
ఉదీచీదిశమంత్రేణ శిల్పాఖ్యైః పృత్తు సంఘమిం
తదోర్ధ్వాదిశమంత్రేణ మధ్యకోష్ఠే సుపగ్గళం 29
విశ్వజ్ఞాఖ్యైః మహర్షిం చ సమావాహ్యైః పరం
బహిర్మండల ప్రాగ్భాగే యింద్రింహో విశ్వమంత్రితః 30
ద్విరుక్త్యా వా హయేద్దేవ యింద్రింపురుహాతమేవ చ
అగ్నిందూతంచమంత్రేణ ఆగ్నేయే మండలోపరి 31
అగ్నించపావకంచైవ మావాహన మతఃపరం
యమాయ సోమమంత్రేణ దక్షిణే చైవ మండలే 32
యమంచ ధర్మరాజంచ తమావాహ్య యథావిధి
మూషణః పరమంత్రేణ నైరుత్యాం మండలోపరి 33
నిర్గుతించా సురంచైవ సమావాహ్య యథావిధి
ఇమమ్మేవరుణ మంత్రేణ పృతీచ్యాం దిశికోష్ఠకే 34
వరుణావాహనంచైవ ప్రాచేతససహానుగం
తేవ వాయుశ్చ మంత్రేణ వాయుం వాయవ్యమండలే 35
పృథంజనయుతం దేవమావాహ్యైః పరం
సోమోధేనుశ్చ మంత్రేణ చోదజ్మండల మధ్యమే 36
అర్థపతింకు బేరంచ ఆవాహన విధితతః
తమిశానాంచ మంత్రేణ యీశమిశాన్య మండలే 37
త్ర్యంబకంచ సమావాహ్య తథోపరిక్రిమాదిమాన్
పితరం పితృమహంచైవ పరేవరేణ మంత్రీవత్ 38

- యీశాన్యే ద్విశోర్మధ్యే ధాతారంచావహంకురు
 ఇంద్రాగ్నే యదిశోర్మధ్యే దక్షబ్రహ్మణ మావహేత్ 39
 వహ్నికృతాంతమోర్మధ్యే కశ్యపంచయథాకృమం
 యమకోణపయోర్మధ్యే పులస్త్యమితి నిశ్చితం 40
 కృవ్యాద్వరుణయోర్మధ్యే పులహంచ యథావిధి
 అపృథిర్వాయుమధ్యే తథానిశ్వావసుంతః 41
 సమీరకిన్నరాధీశమధ్యభాగే మరీచినం
 కుబేరేశాన్యయోర్మధ్యే విశ్వకర్మాణమావహేత్ 42
 అంతర్మండల భాగేషు సానగస్యమయస్య చ
 మధ్యేపితామహంచైవ పితృమంత్రేణచావహేత్ 43
 ఏతాంస్తునవసంఖ్యాకాన్నేవం సర్వాన్సమావహేత్
 మధ్యేసనాతనం త్వష్టోరిదంవిష్ణుఋచాతథా 44
 విష్ణుమావాహనం కృత్వామధ్యేహభూనశిల్పినోః
 ఔత్రిస్యపతిమంత్రేణ ఔత్రిపాలకమావహేత్ 45
 పృత్నసానగయోర్మధ్యే వాస్తుపూరుష మంత్రతః
 వాస్తుపూరుష మావాహ్య శిల్పచార్యస్తతఃపరం 46
 హస్తేనకూర్చమాదాయ అక్షతైస్సహ శిల్పిభిః
 చతుర్వింశతి సంఖ్యాకతామృపాత్మాణి సంగ్రహేత్ 47
 అథవామృణ్మయాన్యేవ నిక్షిపేన్మండలంతరే
 నిక్షిప్తైకంతుసావర్ణమథవాతామ్రమేవహా 48
 సుపర్ణస్సర్వభూతాత్మా తస్మాత్తత్కలశంపరం
 చోన్నతంకారయిత్వాథ తస్మిన్స్తాపూరయేజ్జలం 49

- తస్మద్భేతు సావర్ణసుపర్ణప్రతిమాం విశేత్
పంచవింశతిదర్శేణ కృత్వాకూర్పం యథావిధి 50
- ప్రతిమాంచతథాకూర్పంవిరాడ్వరుణమత్రోతః
కుంభమభేతు నిక్షిప్య శుద్ధోదకమతఃపరం 51
- సర్వకుంభేషుచాపూర్య వారుణాంకీతమంత్రోతః
సానగాదిమహర్షీణామావాహ్యర్హ్యాదిభిస్తతః 52
- సాక్షతోదకమాగృహ్యబింబంపోక్ష్యయథావిధి
తద్యథాతత్ప్రవక్ష్యామిశృణు తత్తద్విధాయకం 53
- ఏకవింశతిదర్శేణ సూత్రంకృత్వాథతేనతు
సూత్రామాణేతిమంత్రేణ సుపర్ణకలశాగ్రికం 54
- బింబనాభితలంబధ్వోతథా కూర్పంయథావిధి
కాంచనం సూత్రమేకంతుర్ముషైకైః పంచభిస్తథా 55
- కాంచనంచపయఃపూర్ణం రజితంచాజ్యమేవచ
తామ్రేణమధుసంయుక్తం పూరయేచ్ఛిల్పికారకః 56
- పంచాంగుళ ప్రమాణేన శలాకం హేమనిర్మితం
రాప్యమేకంశలాకంతుతామ్రించాపియథావిధి 57
- ఏకైకనిష్కమాత్రింతు అథవాచతదర్ధకం
తత్తత్తాత్రేషునిక్షిప్య శిల్పాచార్యస్సుశీలవాన్ 58
- సుదినేశుభనక్షత్రేసుముహూర్తేసులగ్నకే
తపోబలసమాయుక్తస్సదాచారోతిథార్హికః 59
- కులీనోగుణసంపన్నో శిల్పిశాస్త్రవిధానతః
శిల్పాచార్యః ప్రకుర్వీత ప్రథమం బింబకాకృతిం 60

- తేనైవకృతశాలాయాం పూర్ణాహుతి విధింకర్మాత్
 తవాచార్యేణకర్తవ్యం నేతోస్త్రిలనకర్మచ 61
 తల్లక్షణంతు వద్యేహం వేదఘోషసమావృతం
 దశవిప్రైస్సమావృత్యదశ్యాంతిః పూర్వకేనతు 62
 సర్వవాద్యంచ నృత్యంచ సర్వాలంకారవాన్సుధీ
 శృలాకాంతామ్రపాతేషు తర్జన్యాంగుష్ఠకేనతు 63
 గృహీత్వామధుమంతేణ భూరేఖాం పృథమంలిఖేత్
 ద్వితియాపక్షురేఖాంచ పశ్చాద్రజితయాలిఖేత్ 64
 శుక్రమస్యేతి మంత్రేణ శ్వేతతండుల మాలిఖేత్
 స్వర్ణదండం గృహీత్వాథ ఆప్యాయస్యేతి మంత్రితః 65
 కృష్ణమండలకం లిఖ్యతస్మధ్యే జ్యోతిమండలః
 నవహస్తాయతం శుక్లంకార్పాసపటమావృతం 66
 శిల్పినం సహబింబంచ పాచ్ఛాద్యపటమంతరే
 ఉస్మీలనాత్పరంతస్య కృత్వాతత్పటబంధనం 67
 అథయామం మఘాచ్ఛిష్టంస్తిత్వా నేత్రోపరిస్తథా
 అక్షతానిచనిషిప్యఉదకేనసకూర్పయా 68
 సానగర్విజలంకించిత్రప్రోక్ష్యతాం శ్వేతమండలే
 ససాతనోద కంప్రోక్ష్యేత్ కృష్ణమండలకోపరి 69
 అహభూనోద కంప్రోక్ష్య రక్తమండలకోపరి
 పృత్నర్వికలశాపస్తుప్రోక్షయేజ్యోతిమండలే 70
 సాపర్ణకలశాపస్తు నేత్రోపరి సమంతతః
 మన్వాదివంచనూక్తైశ్చతత్తస్మండల ప్రోక్షయేత్ 71

తాంబూలం దక్షిణాండద్వాద్వి పాశ్రాంతతః పరం
 దినంవార్ధదినం వాపిధాన్యోపరివగేత్తథా 72
 అధవాఘటికాచైవ శిల్పచార్య మతేనతు
 పరేద్యద్విశ్వకర్మోపనిషదేకాదశావృతం 73
 తతోక్షితాని సంగృహ్యప్రాక్షయేద్విగ్రహాపరి
 తిష్ఠిమోచన కర్తృవముక్తం సర్వస్యస్మృతం 74
 ఇతిగార్గేయప్రోక్తేతిష్ఠిమోచనోనామదశమోధ్యాయః

ఏకాదశోధ్యాయః

— గర్భపవేశనమ్ —

గర్భగృహప్రవేశంచ యజమాన పురస్సరం
 శిల్పచార్యోర్చకశ్చైవ బ్రాహ్మణైర్వేదపారగైః 1
 ప్రవిశ్యాలయ మధ్యేతు చతురశ్రిమ ఏనచ
 షోడశాంగుళ మానంతు గర్తనంకార యేత్తతః 2
 ఆదావిఘ్నేశ్వరం పూజ్యపుణ్యాహంవాచయేత్తతః
 నవీనవస్త్రమాసాద్య ద్రోణమాతృకతండులే 3
 వాస్తుపూజాః పశుర్వీత శిల్పచార్యోయథావిధి
 గర్తనేమధ్య భాగేతు శ్వేతతండుల చూర్ణకం 4
 తన్మధ్యేష్టదశం లిఖ్యతన్మధ్యేప్రణవంలిఖేత్
 తిన్నామాక్షరయుక్తంచ షోడశైరుపచారకైః 5
 పూజయిత్వా యథాన్యాయం తన్మధ్యే స్వర్ణపాలికం

అథనారాజతంతామ్రీశాత్రీమధ్యేసువర్ణకం 6

పితృస్థిం వాయుజమానస్య సావ్జితం ధనమేవవా
అష్టస్తోత్రశతం నిష్కం వాయుభాశక్తిమానతః 7

సవరత్నానినిషిప్య పూజయేత్సూర్యవత్సునః
ఘాపవీపాచ నైవేద్యం నద్యాత్మాబూలదక్షిణం 8

— పీఠస్థాపనప్రారంభః —

దృషదేవేష్టికైర్వాస్యాత్సూర్తించనసుధాంతరైః
గర్భాగారస్యమధ్యేతు పీఠస్థానం విధీయతే 9

శివలింగాభిక్షకంతు బ్రహ్మబిందుసదార్పణం
శివబ్రహ్మలయోద్యుక్తం బ్రహ్మస్థానంతదుచ్యతే 10

ఏవం దేవాలయస్యోక్తం కర్తవ్యం శాస్త్రవత్తతః
దేవాలయస్స గర్భంతు ద్విధాకృత్వాతతఃపరం 11

పూర్వభాగంవిసృజ్యాథ పశ్చిమార్థంతతఃపరం
విభజ్యదశధాతత్రప్రథమాదితృతీయకే 12

పీఠస్థానంతు తస్మధ్యే విష్ణుసానమితీరితం
పీఠగర్తనకర్తౌతత్ పూర్వోక్తంతు యథావిధి 13

పీఠమధ్యభిలేత్వాథ సూక్ష్మరంధ్రం పృథక్లయేత్
తత్సూక్ష్మబిలమధ్యేతురసం నిష్కత్రయం దిశేత్ 14

ఇతిగార్తేయప్రోక్షే గర్భవివేశనం పీఠస్థాపనం

... రత్నన్యాసం ప్రారంభః ...

తదూర్ధ్వబిలమధ్యేతు సవరత్నానినిషిపేత్

పూర్వేశుక్రిహం వజ్రం ఓం, హం, క్రాం మం తే న

స్థాపయేత్ 15

అగ్నేయం మాక్తికంచంద్రః ఓం సామిత్యాదిమంత్రితః
దక్షిణేవిదుర్ముఖామో ఓం, శ్రాం మంత్రేణనిషీదేత్ 16

రాహునైరుతిగోమేధం ఓం, భ్రాం మంత్రేణనిషీదేత్
నీలంతుపశ్చిమేమందః ఓం, స్థ్వాం మంత్రేణిషీదేత్ 17

వైషాఖ్యమనిలేకేతుం ఓం, ప్వాం మంత్రేణపూర్వకం
పుష్యరాగముదగ్భాగే కాంక్షం మంత్రేణనిష్యేదేత్ 18

మరకతం సామ్యశాశానే ఓం సాం మంత్రేణనిష్యేదేత్
రవిర్భాగిక్యమధ్యేచ ఓం శ్రాం హ్రీం మితిసంలిఖేత్ 19

సవధాన్యానిన్నిశ్య యథాపూర్వం సమంత్రకం
సవరత్నస్యలభ్యాని సువర్ణశకలానివా 20

ప్రాగాదింద్రాది మంత్రైస్తానావహేత్పిల్పికోత్తమః
వినాగర్భాదిన్యాసస్తు సర్వంనిష్ఫలముచ్యతే 21

సర్వశాంత్యైక మర్థంయత్సర్వతేజోవివర్ధనం
రత్నన్యాసం వినాచైవ సమూర్తినఃచదేవతాః 22

యజమానయశోహుని సర్వచారిద్ర్య సంభవం
సర్వరోగప్రదత్వాచ్చపురంచాధ వినస్యతే 23

ఇతిగార్గేయప్రోక్తేరత్నన్యాసోనామ ఏకాదశాధ్యాయః

ద్వాదశాధ్యాయః

— అష్టబంధనమ్ —

ఆలయస్కృతరే భాగేచతురశ్రాంత ధోన్నతాం

- కాయమానాశుశాలాంతుకార యిత్యతదంతరే 1
 గోనుయేనతు సంలిప్య రంగవల్లీం ప్రకల్ప్య చ
 శిల్పాచార్యస్తతః పశ్చాత్సంయుక్తశ్శిల్పికోత్తమైః 2
 ప్రవిశ్యతిత్రవిఘ్నేశం పూజయిత్వాతతఃపరం
 కారయిత్వాభఘంల్లింతు ఏకద్రోణ ప్రమాణకం 3
 యవధాన్యంతునిక్షిప్య మృదంగం బ్రహ్మతాలతః
 పవ్యభాగే హృషీకేశంవామే బ్రహ్మణమావహేత్ 4
 ధూపదీపాదినైవేద్యం తాంబూలాదికమాచరేత్
 పూజయిత్వా యథాన్యాయ తత్సరంమురజాదికం 5
 శిల్పానుచుతసారేణ తాడనాదిక మాచరేత్
 పశ్చాత్తద్ధాన్య మధ్యేతు తామ్రపాత్రంతదంతరే 6
 త్వగ్నించనిషీపేత్తత్రపాత్రముధృత్యసాగ్నికం
 శ్యామాన్నాతానులిప్తాచ నూత్నవస్త్రాదిభిర్యతా 7
 సర్వాలంకార భూషాఢ్యావేశ్యాస్సమ్యగ్నినోదినీ
 ధాన్యోపరిస్థితంత్వాగ్ని పాత్రమాదాయభాషినీ 8
 వాద్యఘోషసమాయుక్తాత్వాలయస్య ప్రదక్షిణం
 కాయమానం ప్రవేశ్యాథ తండులాగ్రేప్రతిష్ఠయేత్ 9
 తదగ్నింప్రోక్ష్యసంగ్రాహ్య శిల్పాచార్యస్తతఃపరం 10
 అగ్నిరగ్నించమంత్రేణ ఛల్ప్యామగ్నిం ప్రతిష్ఠయేత్
 జ్వాలాంకృత్వాతతః పశ్చాద్ధ్యానంచైవ యథావిధి
 ద్విశీర్షంచద్విపక్త్రంచ వణ్ణేత్రంచద్వినాశికం 11
 చతుశ్శృంగం మహాప్రాజ్ఞంసప్తజిహ్వోన్వితం విభుం

- జతావలగ్నం సంయుక్తం పవనానైష్ఠానైశ్చతం 12
 చోషవీత సమాముక్తం క్షవప్రత్యోత్యకం
 పోక్షణీంస్యక్ష్మవశక్తింతోమరం యజనంచవై 13
 మృతపాత్రం ధరం దేవం యజ్ఞేశంతం నమామ్యహం
 తామపాత్రంతు తచ్చుల్యాం నిక్షిప్త్యానంతరం విదుః 14
 తస్మాద్యే తిలతైలంచ మధూచ్ఛిష్టంచ లాక్షకం
 పాలుకంగుళిలంచైవ క్రిముకం మహిసాక్షికం 15
 చూర్ణీకృతంతునిక్షిప్య పక్ష్యంచైవ యథావిధి
 చందనస్యచ చూర్ణంచ శర్కరేణతుమిశ్రితం 16
 యాలంచకుసు మందైవం జాపతీ జాఫలంతథా
 కాశ్మీరజన్మసం మిశ్రం లవంగం పాచయేద్యథా 17
 పంచాదశంచ బంధంచ సర్వకాల దృఢీకృతం
 తతోధాన్యస్థితంబింబముధృత్యతుతదంతరే 18
 నవీనకుంభమాపూర్య శుద్ధోదకసమంచితం
 శిల్పాగారబహిర్దేశే ప్రాజ్ఞుఖస్తత బింబకం 19
 ఇవమ్మేవరుణే నాధపురుషసూక్తవిధానతః
 త్వభిషిచ్యతుతంబేరం నవవస్త్రంతుధారయేత్ 20
 తిలకంతులలాటంచ నిక్షిప్త్యాంకృతంతతః
 సర్వవాద్య ప్రాఘౌషైశ్చస్వస్తివాచనకైస్సహ 21
 సృత్యగీతాది సంయుక్తః ధర్మకర్తాచశిల్పినః
 యానంబ్రహ్మరథేనైవ ఉత్తిష్టబ్రహ్మణస్సతే 22
 ఇతిమంత్రీసముచ్చార్య ఆతపత్రాదిభిర్యుతం

- ప్రసక్తిణం పరికుర్వత ఆలయస్యక్రమాత్పరం 23
- గార్భాగారం పదిశ్యాథకత్తద్విజాక్షరైర్యుతం
- పీఠగర్తనమధ్యేతు యంత్రం సావర్ణకంస్యకేత్ 24
- యద్విశ్వకర్మసూక్తేన దశత్యాకత్రియావృణిం
- తనోర్ధ్వవిగ్రహాస్థాప్య శిల్పచార్యపరంతపాః 25
- పంచాదశాఖ్యబంధంచ తతాః శేతుయథావిధి
- ఇతి గార్గేయస్తోత్రే ఆష్టబంధనోనామ
- ఆ థ క ల శ పృ ని స్త్త వి ధి —
- గార్భాగార విమానాగ్రస్థానే కర్తానమన్వితం 26
- కనదీపద్వయేనైవ శిల్పచార్యస్మచిఃపరం
- సువర్ణకలశం త్వాథపంచ విశతి దర్శితైః 27
- కృతకూర్చాంతతన్మధ్యేతన్మూలాగ్రప్రమాణకం
- ధృవంతే రాజమంత్రేణ బద్ధీయాత్పంచభిస్తథా 28
- విఘ్నేశంపూజయిత్వాథ పుణ్యాహంవాచయేత్తతః
- పంచామృతైశ్చసంస్నాప్య వాద్యఘోషపురస్సరైః 29
- వాస్తుమంటపమాసాద్య వాస్తుపూజాయథావిధి
- కృత్వాకలశకర్తారం శిల్పినం వస్త్రభూషణైః 30
- స్తోమయిత్వా యథాశాస్త్రంపూజయేద్విధినాపరం
- షోడశైరుపచారైశ్చ సంపూజ్య కలశంతతః 31
- యంత్రం సావర్ణకంచైవ తత్తద్విజాక్షరైర్యుతం
- శిల్పచార్యంచసంపూజ్యతతోమంగళవాద్యకైః 32
- స్వస్తివాచనవి పైశ్చ విశ్వకర్మాదిశాంపతి

స్సనఃపశూంస్తుమంత్రేణ స్థాపయేన్ధూపికోఽపి 33

స్థాపనానంతరంతస్య శిఖరస్యతుప్రోక్షణం
వాస్తుమంటప మధ్యేయతః లశోదక మేవతు 34

పురుషసూక్తవిధానేన బ్రహ్మసంప్రోక్షయేత్పరం
సర్వేషాం బ్రాహ్మణానాంచదత్వాతాంబూల దక్షిణాం
తదాశిషంగృహీత్వాథ యజమానీతతఃపరం

సమస్కృత్యావరుహ్యథ శిల్పచార్యపురస్సరః 36

ఇతిగార్గ్యేయప్రోక్షేశిఖర ప్రతిష్ఠాపనోనామ

— ధ్వజప్రతిష్ఠ విధి —

ధ్వజదండంకు బేరస్యచాగ్రే సంస్థాపయేత్కృమాత్
చతురేగర్తమధ్యేతు రత్నన్య సాదికంయథా 37

కలశస్యయథాప్రోక్తం కుర్యాత్తత్సర్వమాదితః
బేరస్యశిఖరన్యపి ధ్వజదండస్యవాతథా 38

ఏతత్కర్మత్రయం సర్వంఏకేనైవతుకాశయేత్
యజమానస్తథా శిల్పచార్యో బ్రహ్మప్రవిశ్యతు 39

గర్భాగారంతతఃకోపినవసేత్తత్రమందిరే
యిష్టికాచూర్ణ సంయుక్తం సింధూరంచాపిమిశ్రితం 40

బింబంచ బంధనంకుర్యాత్ శిల్పచార్యస్తతఃపరం
పంచసూత్రప్రలంబాది కర్మాంతే దృష్టినిర్ణయం 41

అథోదృష్టిస్తుశిల్పర్యం నాసాగ్రేత్వర్చకంతథా
పాశ్వేచబంధుమిత్యాచోర్ధ్వ దృష్టిస్తురాష్ట్రకం 42

కరోతినాశనం తస్మాత్ సమదృష్టిఃఫలప్రదా

పనమానమహాశాంతిః పుష్పసూక్తేనశిల్పినా 43

న్యాసంనారాయణం సూక్తంకళావాహనమాదిషు

శిల్పాచుమతసారేణ కుర్వాన్పుభమనిగదితం 44

ఇతిగార్గేయప్రోక్తే అష్టబంధనఃశిఖరప్రశిష్ట, ధ్వజప్రతిష్ఠ

నామానిద్వాదశాధ్యాయః

త్రయోదశాధ్యాయః

... దృక్ స్థాపనం ...

అథాతత్సంప్రవక్ష్యామి దృగ్గోచరవినిర్ణయం

విధానంతత్రికర్తవ్యం సావధానేనత్వంశ్రుణు 1

గర్భగృహేదేవపురోగ్రభాగే నవీనవస్త్రంప్రసరంతితజ్ఞాః

ద్రోణంతదర్ధంత్వధవాతదర్ధంశాలీయకంతండులమాదిశేచ్ఛ

తామ్రాణిపాత్రాణితథానిపంచ నిక్షిప్యపాత్రం

సహపల్లవేన

తదూర్ధ్వభాగేనహానారికేళం పాత్రాంతరేపంచసుయాపరుక్మం

నిష్కంనిష్కారకంచైవ హాటకప్రతిమాదిషు

ప్రాచ్యాంతుసానగర్విస్తు దక్షిణాయాంసనాతనః 4

ప్రతిచ్యామహాభూనస్తు ఉదీచ్యాంప్రతిసస్తథా

మధ్యేసువర్ణకశ్చైవ తేబ్రహ్మణఇతిస్మృతాః 5

తామ్రపాత్రమలబ్ధంచేత్ మృణ్మయానిచయానివై

మధ్యపాత్రంతు తామ్రంచ నిక్షిప్తేద్యత్నతఃపరం 6

- మధ్యపాత్రేతుగోక్షీరం శేషపాత్రేషు చోదకం
 ప్రాచీదిశేతిమంత్రేణ పాచ్యమాంసానగమూవహేత్ 7
- దక్షిణాదిశిమంత్రేణ హ్యవాచ్యాంతు సచాతనః
 ప్రతీచ్యాందిశిమంత్రేణ చాహజూనంతు తద్దిశి 8
- ఉదీచీదిశిమంత్రేణ ప్రత్ననంచోత్తరేదిశి
 ఉద్భావిశేతిమంత్రేణ సుపర్ణంమధ్యతవహేత్ 9
- సూర్యాయత్వాదుధాశాస్త్రం ధూపదీపాదికంతథా
 నైవేద్యం చైవతాంబూలం మంత్రీపుష్పాదికం క్రమాత్
 తతఃపరంతథాహోక్తం దృక్స్థాపనవిధియథా
 హుతకం రాప్యతామ్రంచ ఝషకానియథావిధి 11
- నిషకంనిషాకర్థకంవాస్యాత్ శలాకాంకారయేత్తతః
 సువర్ణరాజితాతాంమ్రా శలాకాస్తుత్రిధామతా 12
- సువర్ణఝషకేస్వర్ణం రాప్యంరాప్యశలాకయా
 తాంమ్రేతాంమ్రశలాకాంచ నిక్షిప్త్యానంతరంవిదుః 13
- స్వర్ణపాత్రేతుగోక్షీరం రాప్యేత్వాజ్యంచపూరయేత్
 తామ్రేపుష్పరసంచైవ పుష్పాక్షత సమన్వితం 14
- సూర్యచంద్రాగ్నిబింబాశ్చ కుర్యాత్స్వర్ణేసయత్నతః
 మధుమధ్యేరవిర్భింబం పయః పాత్రేతుచంద్రమాః 15
- అగ్నిబింబంతథాజ్యేషు నిక్షిప్త్యేల్పికోత్తమః
 చంద్రీసూర్యాగ్నిబీజాని పాత్రేషువిలిఖేత్క్రమాత్ 16
- యజమానశ్చార్చకశ్చ గచ్ఛతాంబహిరంగణే
 నూత్నంపటం ప్రసార్యాథ గర్భద్వారాంతరంతథా 17

- మన్వాదిపంచనూతైర్నప్రోక్ష్యతాంపాత్రీవింబితే
ముక్తామార్తంఖంజనంచగైరికారసమేవచ 18
- తిష్ఠపాత్రేషుసంస్మిత్య పీతాశ్రేతుఃపిత్తిశేత్
శ్రోపరిమధూచ్చిప్తం గృహీత్యాశిల్పికోత్తమః 19
- నవదీపంచవిక్షిప్య ఉద్దిప్యనుంత్రపూర్వకం
తామ్రలోహశలాకాంతు గృహీత్వాంగుప్తతర్జనైః 20
- సూర్యశ్చమంత్రీపూర్వేణ జ్యోతిర్మండలమాలిఖేత్
తతఃపరంకావ్యదండం గృహీత్వాంగుప్తమధ్యగైః 21
- లగ్నిశ్చమంత్రీపూర్వేణ వృత్తంయతగృప్తమండలం
తతస్సన్న్యగ్గళలాకాయాః కనిష్ఠాంగుప్తతశ్శుచిః 22
- ఆసత్యేనేతిమంత్రేణ శ్వేతమండలమాలిఖేత్
మధువాతాయమంత్రేణ ఓం, థం, చేతిచబీజకం 23
- దక్షిణాక్షిచరేఖాంతాం లిఖత్వామధుగైర్నికైః
ఘృతంమిమిక్షిమంత్రేణ ఓం, రం, చేతిచబీజకం 24
- మధ్యరేఖాంవిలిఖ్యాథ ఆప్యాయశ్వేతిమంత్రీతః
వామరేఖాంచ సంలిఖ్యశిల్పాచార్యఃపరంతపాః 25
- చతుర్నిర్మితమంత్రేణ కోటిసూర్యప్రకాశకం
రక్తంశ్వేతంచకృష్ణంచ జ్యోతిర్మండలమేవచ 26
- రక్తంబ్రహ్మశ్వేతమీశం శృష్ణంవిష్ణుస్తద్దైవచ
జ్యోతిస్సూర్యస్తథాప్రోక్తం మండలంవహ్నిరేవచ 27
- పంచబ్రహ్మసమాయుక్తం నేత్రీమేవంబ్రహ్మకేర్తితం
భానురగ్నిర్హరిశ్చంద్రోలోకేశఃపంచమూర్తయః 28

- చక్షుఃపతిత్వమేతేషాం తేన క్షేదీయతాంశుభం
శిల్పచార్యఃపదం త్యేవం సంప్రార్థ్యాధికభక్తితః 29
- ద్విభాగంరక్తవర్ణంస్యా త్వేతమండలహోదశం
చాతుర్భాగం కృష్ణవర్ణం భాగమేకంరవిస్తథా 30
- జ్యోతిర్భాగంత్యేకమేవచతుర్వింశతిభాగకం
రక్తమండలహీనేన బింబస్యామఃఖభాజనం 31
- త్వేతహీనంకర్తృనాశం కృష్ణహీనంతథాపురి
జ్యోతిర్మండలహీనస్య దగ్నినాదహ్యతేపురి 32
- విదృష్టిరర్చకాహంతి యజమానస్యవాతథా
ఉర్ధ్వదృష్టిస్తథాసర్వం రాజారాష్ట్రంచనాశయేత్ 33
- అథోదృష్టిర్లోకపీడా దుర్భిక్షంభవతిధృవం
పార్శ్వోభయంచదృష్టిస్యాత్ యజమానస్యబంధుభిః 34
- నానాగ్రదృష్టివర్జితాత్ స్థాననాశంధనక్షయం
ఏతాదృశానిచిహ్లాని అకస్మాల్లభ్యతేయది 35
- తద్బింబంపరిహార్యం పునర్బింబం ప్రతిష్ఠయేత్
అథతద్బింబస్వీకారం భవిష్యతి యధిక్రమాత్ 36
- రాజారాష్ట్రంవినాశంచ కర్తాచార్యస్తథార్చకః
సమదృష్టింయుతంబింబం శాంతమూర్తించవిన్యశేత్ 37
- యజమానసహశిల్పీ అర్చకోపతివారకాః
రాజారాష్ట్రంచసర్వేషాం ధనధాన్యసుఖాదికం 38
- జ్యోతిర్నిర్మాణకోశిల్పీ బింబస్యగురుర్వివేకే
జ్యోతిర్మండలమాలిఖ్య శిల్పాచార్యోమహాతపాః 39

- బింబస్వదక్షిణేకణ్డేటంకారాష్ట్రేత్తరంశతం
 ఉపదేశగురుశ్శ్రీస్వసవగురుదైవతం 40
 దృష్టినిర్మాణకాత్పూర్వం బింబం యత్పరిమాణకం
 తత్ప్రమాణం తంశులూనాం గాశింకుర్యాద్యధావిధి 41
 తమాధ్యభాగేనధేరో రాజ్యదీపంవినిషీపేత్
 తదగ్రభాగేధాన్యంచ రాస్యాంచైవ యథావిధి 42
 తత్పరంచాన్నరాశించ తద్యత్సుచుయథావిధి
 ఏతేరాశిత్రయంప్రోక్తం యావద్బింబ ప్రమాణకం 43
 మధ్యమంకంఠమాత్మోతు అథవావక్షుమేవచ
 ఏతస్మిన్ధృష్టతంచైవ పరముత్సుజ్యతత్పటం 44
 ప్రథమంతండులందృష్ట్యా ధాన్యరాశింపరంతథా
 పర్యాయేతోదనంచైవ శ్చేద్యేనుంసవత్సకాం 45
 గార్ధేరుభవ్యమంత్రేణ దర్శయేద్దేవసన్నిధౌ
 అంగహీనాంజరాయుక్తాం తథాతద్వత్సవర్జితాం 46
 పూర్వందత్తాంతదాధేనుం దూరతఃపరివర్తయేత్
 యాంపూర్వదత్తాయదివత్సగూన్యా అగ్నిప్రయుక్తాయ 47

ఏదృష్టిధేనుః

- రాజ్ఞామరిష్టచహిశిల్వ్యిష్టంసంశయః చేతిమహర్షి ప్రోక్తం
 నీరాజనం తతఃపశ్చాత్ అన్న శాంతిం సమాచరేత్ 48
 అస్మిన్ గ్రామేతథాదేశే వృద్ధ్యర్థమాలయూదికం
 ధారాగ్రహితానికుర్యాచ్చిల్పచార్యస్సగ్రీవరః 49
 బింబాదారభ్య గ్రామాంతం ఏతేదృష్టిర్నివర్తయేత్

- ప్రథమః శిల్పికాచార్యో నమస్కృత్యా యథావిధి
తత్పరం వేదపాఠశ్చ సర్వశాస్త్ర సమన్వితః
శ్రోత్రియాః పంచవిప్రాశ్చ దర్శనీయాద్విశ్లేయకం
పవమానంచ దశ్శాంతిం ఋగ్యజుర్వేదసామకం
అధర్వణంచ ప్రణవం ప్రత్యేకంతు షతస్తుతే 52
ఏతేవై బ్రాహ్మణాః పంచ నవవస్త్రాది భిర్యతాః
తాంబూలదక్షిణాదీని పూజాంకుర్యద్యథావిధి 53
తత్పరం యజమానస్య అర్చకస్య సహానుగః
దర్శయేత్తమహాదేవం సర్వకామ్యార్థసిద్ధిదం 54
సర్వేషాం దర్శనంచైవ శిల్పాచార్యస్తతః పరం
క్షీరాక్షతైస్సహచైవం దత్తంకుర్యాద్యథావిధి 55
బింబస్య దక్షిణేహస్తం గృహీత్వా శిల్పికోత్తమః
యజమానస్య హస్తేతు స్థాప్య బింబం విస్ర్జయేత్ 56
దత్తం బింబం భవాధీనం పూజానై వేద్యముత్సవః
కర్తవ్యం భవతామేవ జాగరూకతయా సదా 57
ఏతేశ్లోకంచ ప్రోచ్ఛార్య శిల్పాచార్యో మహాతపః
యజమానస్సతద్దేవ మర్చకాధీనకంకురు 58
నవీనవస్త్రాభరణం దీయ్యతామితి వాచయేత్
తత్పరంతు సుఖాసీనః సర్వైశ్చ శిల్పిభిస్సహ 59
శిల్పాచార్యస్తదాదాతు కుర్యాదాశిషముత్తమాం
తతస్తు బ్రాహ్మణాస్సర్వే ఆశీర్వాదంతథైవచ 60
తదాశిషంతు సంగృహ్య ధర్మకర్తాసుబుద్ధిమాన్

- 52 గ్రామభూక్షేత్రవేశ్వాది గజవాజరధాదయః 61
కాశ్మీరకంబళాదీని ముక్తాహారాదికంతథా
కన్దకుండలకేయూర నుకుటాదికముత్తమం 62
దీమతాం యజమానీతు శిల్పచార్యాయభక్తితః
పూజయిత్వా ధన్యాయంసదాసంతుష్టభోజనైః 63
ససంతుష్టాయదిదేవో సంతుష్టావరదోభవేత్
దైవసంతాప్తమాత్రేణ యజమానసుఖాన్వితః 64
పుత్రపౌత్రాదిభిర్వృక్షస్సర్వసంపద్ధోభవేత్
అంకురార్పణమారభ్య యావత్సంభారముత్తమం 65
శిల్పచార్యస్య స్యాదీనం కర్తవ్యమంటపాదికం
తతఃపరం బ్రాహ్మణానాం ఋత్విక్పండిత బ్రాహ్మణాః 66
వస్త్రాలంకారభూషాది నానాద్రవైస్తుతోషయన్
అన్నదానేన సర్వాంస్తుతోషయిత్వాతి శక్తిః 67
అభవాబ్రాహ్మణానాంవా భోజనందేయముత్తమం
దృష్టిశాంత్యర్థమేవేదం బ్రాహ్మణానాంతుభోజనం 68
యదిహీనంభవేత్తస్య గ్రామారిష్టంభవిష్యతి
సర్వలోపాన్నిహంత్యస్మాదన్నదానంసమాచరేత్ 69
ససర్వఫలమాప్నోతి గార్గేయవచసంయథా
ఏతస్మిన్సంమహాప్రాజ్ఞో ధర్మకర్తావిచక్షణః 70
కారయేత్సుసమృద్ధస్సన్ శిల్పచార్యమతానుగః
ఏవంయఃకురు తేహ్యత్ర సర్వకామాన్సమశ్నుతే 71
ఇతిగార్గేయప్రోక్షేద్యక్ స్థాపనోనామ త్రయోదశశాఖాయః

చతుర్థశాధ్యాయః

— జీర్ణాలయప్రకరణమ్ —

— ౧౧ —

గార్గేయఉవాచ—

- శ్లో॥ జీర్ణాలయపునస్సృష్టే వాస్తుపూజాయథావిధి
పుణ్యాహవాచనం కృత్వా ఆలయాగ్రేచ ప్రోక్షయేత్ 1
ఆలయాగ్రేచసంప్రోక్ష్య కుర్యాచ్చిల్వీస్వపాశినా
కూష్మాండంచ హరిద్రాన్నం నారికేళఫలాదికం 2
యేభూతాప్రచరంతీతి అష్టదిక్షుబలింహరేత్
శివవిష్ణ్వాదిదేవాంస్తు ఆలయారంభఆవహేత్ 3

శిష్యఉవాచ—

- నదీప్రవాహతోయైస్తు చేద్భింఖాత్పాటనంవిభా
తత్పరంకిన్ను కర్తవ్యం గార్గేయపురుషోత్తమ 4

గార్గేయఉవాచ...

- నదీనాంచనదానాంచ జలాత్పతనసంభవే
తత్కళాయానివృత్తత్వాత్ మృతభేరంయథాభువి 5
తస్మాజ్జీవంపునఃప్రాప్తుం కర్తవ్యతస్యసంస్కృతిః
యథాశాస్త్రం యథాన్యాయం సంసాకరాస్తస్మహేడశ 6
కర్తవ్యశ్చవినాలోపం ఆక్షిమోచనకర్మతః
పశ్చాత్కళావహంచైవకుర్యాచ్చిల్వీసమంతికం 7
దృక్కర్మహీనస్సకళావహంచయథాంధకాజీవమనువజ్రంతి
తథాప్రవాహేపతితస్యతస్య జీవోభవేద్దృష్టివిమోచనేన 8

52

- తస్మాదక్షిక్వతంకర్మపరః సంసారఉచ్యతే
కుర్యాద్భింబం సుప్రతిష్ఠానాకర్తృవినాశనం 9
- వాచానాద్భింబపతనం ధర్మస్తస్తస్యనిష్ఠకృత్
శాంతిశ్చవాస్తుపూజాచ సమనంచకళావహః 10
- దృక్కుర్మచేతి పంచైతేకర్తృశిల్పినాతథా
జ్ఞిర్థాలయపునస్సృష్టే కళాహనమాచరేత్ 11
- ఘటేవాకలశేవాపి శిల్పీశాస్త్రపీఠానతః
పశ్యాద్భింబంసముత్పాట నిక్షిపేత్పలిలేపివా 12
- శిరస్థావత్సవిజ్ఞేయో గర్హణారంగశస్త్రథా
జతరంమంటపంచైవ గోపురంపాదపవచ 13
- పాక్రాంతోజానుజంఘేచ జేజీవంవినిర్దిశేత్
ధ్వజేజ్జరేనూతనంచ కుర్యాద్భిల్పాను సమ్మతం 14
- యథానూతనబింబాది కల్పింషోడశకర్మభిః
సూపేభిన్నేపునః పాప్రవృత్తతరాశేతథైవచ 15
- మంటపేగోపురేవాపి సర్వాసంఘాపయేత్పునః
యద్భింబంస్థాపితంపూర్వం తద్భింబంపునరుద్ధరేత్ 16
- అంకురార్పణమారభ్య హృమోక్షాన్నేత్రయోస్తథా
అష్టబంధనదృక్కుర్మ కుర్యాచ్ఛోడశకర్మభిః 17
- ఘటేవాకలశేతిష్ఠ త్కళాన్యాసంతతః పరం
ఘటాభిషేకఃకర్తవ్యః విధిదత్తుజయేత్తతః 18
- యాన్యక్తానిచక్కాణి తేష్వేకంయదిలుంపతి
తతత్కళావిహీనస్సృత్ తల్పినోఽమంగళంభవేత్ 19

రాజ్ఞోరాష్ట్రస్యసర్వేషాం గ్రామేకర్తుస్సనాశకృత్

... అష్టకర్మలవిధి ...

ప్రధమం త్వాలయాకర్మః శంకోస్సుస్థాపనంతతః 20

తృతీయఫలకంచైవ ద్వారంచైవచతుర్థకం

పంచమం సోమసూత్రంచ షష్ఠాబ్రహ్మకషాలకం 21

విమానంసప్తమంచైవహ్యవ్యమంస్థూపధారణః

ఏతానిచాష్టకర్మాణి కుర్యాచ్చిచ్ఛివిధానతః 22

రత్నన్యాసాదికంకుర్యాత్ ప్రతికర్మసమాదృతః

క్వచిత్కర్మణిలుప్తేతు వాస్తుపూజావిధానతః 23

వినావాస్తాష్టకేపూజాం కర్తారోయేష్టకర్మభిః

అర్చకాచార్యకర్తారః విషశ్యేయుస్తతఃపరం 24

తస్మాత్సర్వప్రయత్నైస్తు వాస్తుపూజాసుకర్మసు

కృతేషువిధివద్యత్ర సర్వసంపత్సుఖానివై 25

— కళాన్యాసః —

అదాచశిల్పమాతారం విశ్వకర్మాణమావహేత్

షోడశైరుపచారైశ్చ పూజయిత్వా యథావిధి 26

తంతంతస్యేతిమంత్రేణ శుద్ధాత్మాశిల్పిసత్తమః

బింబనాభితలేసూత్రం కుంభకంలేచ బంధయేత్ 27

లఘోరఘ్నిమంత్రేణ ప్రతీచీముఖమావహేత్

కకారాదిఞ్కారాంతం తత్తదక్షరముచ్చరేత్ 28

సృష్టిర్బుద్ధిస్సృష్టిర్మేధా క్షీర్ణరక్తౌర్ధృతిస్థితిః

స్థిరాస్థిధితిప్రోక్తా కళాధాతుస్సమావహేత్ 29

- వామదేనేతిమంత్రేణ దక్షిణానుభవమావహేత్
 అకారాదిసకారాంతంతత్తదక్షరముచ్చరేత్ 30
- జరాచపాలినీశాంశిశ్వరేరతిశామి కే
 వరదాహ్లాదినిప్రీణి ర్నిహవిష్ణుకళాదశ 31
- సద్యోజాతేతిమంత్రేణ పాచీపక్త్యంసమావహేత్
 పకారాదిశకారాంతం తత్తదక్షరముచ్చరేత్ 32
- తీర్థారాదీభిర్యోనిద్రాతంద్రీక్షితోగ్ధనీకియా
 ఉదారీచైవవిశ్వాచ రాదాద్రశకళాస్తతః 33
- తత్పురుషేతిమంత్రేణ ఉపీచీఋషిమావహేత్
 షకారాదిశకారాంతం తత్తదక్షరముచ్చరేత్ 34
- వీతాశ్వేతాగుణానీలా చతస్సూర్యజ్ఞానకళాః
 ఈశానమితిమంత్రేణ ఉర్ధ్వవక్త్రంసమావహేత్ 35
- అకారాదివిసర్గాంతం తత్తదక్షరముచ్చరేత్
 నివృత్తిశ్చప్రతిష్ఠాచ విద్యాశాంతిస్తథైవచ 36
- శాంత్యతీతాపరాచైవ రేచికామోచికాకళా
 సూక్ష్మాసూక్ష్మమృతాజ్ఞానా మృతాచాప్యాయినీతథా
 వ్యాపినీకమలాన్యోమీక్షా కళాభానోస్సమావహేత్
 ఉదుత్యమితిమంత్రేణ సూర్యమండలమావహేత్ 38
- తపినీతాపినీధూమా మరీచీజ్వలినీరుచిః
 సుషుమ్నాభోగదావిశ్వ బోధినీదారుణీక్షమా 39
- నేత్రోపరిసమాయుక్తా కళాశ్చావాహయేత్తతః
 అప్యాయస్యేతిమంత్రేణ చంద్రమండలమావహేత్ 40

- అమృతామాసదాపూమా తుష్టిః పుష్టిరసిర్భుజిః
 శశనీచంద్రికా కాంతిర్జ్యోతిశ్చాస్మి శ్రీంప్రీతిం గదా 41
 పూర్వాపూర్ణామృతాచేతి కలం నేత్రే సమావహేత్
 అగ్నిమీలేతి మంత్రేణ అగ్ని మండలమావహేత్ 42
 ధూమాద్భిరుష్ణాజ్వలినీ జ్వాలినీనిస్ఫులింగినీ
 సుశ్రీసునూపాశసిలా హవ్యకవ్యశిశాదశ 43
 తతుగంధమర్చకోభక్త్యా నిత్యారాధనమాచరేత్
 సిద్ధిః పుంసముత్పల్య వాసయేత్తన్నదీజలే 44
 పునర్భింబం పశ్యేత్సావ్య తతశ్చావావా సంచరేత్
 పశ్యేత్సావ్య తతశ్చావావా సంచరేత్ 45
 ఇతి చతుర్థశాధ్యాయో వసంతశాధ్యాయో

చతుర్థశాధ్యాయః

పంచదశాధ్యాయః

... శంకుస్థాపనవిధి ...

శిష్యుడవాచ—

హేస్వామి! కిన్నుకర్తవ్యం దయయావదమేవభో
 గాగేయుడవాచ—

- దేవాలయస్య మధ్యేతు శంకుస్థాపనముత్తమం 1
 అథాతిత్సంప్రవక్ష్యామి శంకులక్షణసంయుతం
 విధానంతత్రకర్తవ్యం సావధానతయాశ్రుణు 2
 బ్రాహ్మణస్యతు తచ్ఛంకుః చతుర్వింశ తిరంగుళాః

52

- వింశతిత్రయీయాణాంచ ఊరుజానాంచపక్షశ 3
 శూద్రస్యద్వాదశసోక్తాః బ్రాహ్మణంశ్వేతచందనం
 తౌత్రింశ్చందనస్యాత్ వైశ్యానాంఘాదిరంతథా
 శూద్రాణాంనాలగారుశ్చ సర్వేషాంఘదిరశ్శిలా
 మానవాంగుళమానేన ద్వాదశాంగుళముత్తమం 5
 కుర్యాత్తచ్ఛంకుతీర్థభాగాత్ త్రిమూర్త్యాత్మస్వరూపకం
 మూలభాగశ్చతుష్కం మధ్యమస్తవ్యకోణకః 6
 ఊర్ధ్వభాగోవర్తలశ్చ మయప్రోక్తవిధానతః
 శిలాలయేశిలాశంకుంకష్టికంశంకుషిష్టికే 7
 దారుస్తంభేదారుశంకుం స్థాపయేచ్ఛుభదాయకం
 ఆదాగణపతేః పూజాతతఃపుణ్యాచూచాచనం 8
 కర్తానశిల్పీశుచిమాన్ ఋత్విజోపరిచారకః
 దీతౌకంకణవస్త్రాణి ధారయేచ్ఛుభ దానివై 9
 మంటపారాధనస్యాహం వత్సోమిలఘునఃశ్రుణు
 చతుష్కం చపీలేతు హరిద్రాదీన్యలంకృతః 10
 సూతనంవస్త్రమూసార్వ తంశులాథకపంచకం
 చతురశ్రసమంకుర్యాత్ వాస్తమాభిప్రమాణకం 11
 పూర్వాగ్రేణతుషద్రేఖా ఉత్తరాగ్రిలిఖత్తథా
 పంచవింశతికోష్ఠేషు నాగవల్లిదళానిచ 12
 పూగీఫలైశ్చమధ్యేతు వాస్తుకుంభంవినిక్షిపేత్
 వనీనవస్త్రమ్నావేప్య గంధపుష్పైరలంకృతం 13
 కూర్చకుంభంప్రతిష్ఠాప్య నారికేళంచనిక్షిపేత్

- రత్నసింహాసన సీసః శుద్ధస్ఫటిక సన్నిభః 14
- సూర్యేంద్రలోచనశ్రేణీమాకామాస్తద్యయః భూమితః
పీయూషకలశంవామే దక్షిణేచాక్షిమాలికాం 15
- భిబ్రత్సముశిరోగ్రీవ కాయోవాస్తోష్పతిః పృథుః
శృణ్వ్యాంఘోకరతూర్ణం తపఃకుర్వాకవిరాజతే 16
- ప్రణిమాంతస్య సావర్ణాం కృత్వాతాంస్థాపయేజ్జనః
కళ్యాణదంభవేదేత త్పుత్రస్త్రాతాభివర్ధనం 17
- వజ్రమాణిక్య వైడూర్యం ఇంద్రసిలప్రవాళకం
మాక్తికం పుష్కరాగంచ గోపేధం సూర్యకాంతకం 18
- రాజావర్తం మరకతం చంద్రికాంతంచ గాతృడం
పద్మరాగమణిం చైవ కుంభమధ్యేవినిషీషేత్ 19
- కాణహీనంకాకకాశం ధూమాభం రక్తవర్ణకం
ఛిద్రచ్ఛేదనరత్నాని దోషయక్తానివర్జయేత్ 20
- వాస్తోష్పతేర్వినియంత్రం వ్యర్తంసర్వసుకర్మసు
వాస్తోష్పతీతిమంత్రేణ వాస్తుపూరుషమావహేత్ 21
- ప్రాగాచారభ్య ఈశాంతం కలశాంశ్చవినిషీషేత్
వాస్తోష్పత్యంగదేవాశ్చ తత్తత్సదేషచావహేత్ 22
- విశ్వకర్మహ్యజనిష్ట దేవతదిత్తుయాజమా
వాస్తోష్పత్యుత్తమాంగేతు విశ్వకర్మాణ మావహేత్ 23
- బ్రహ్మముఖావైప్రజేతీ ముఖేబ్రహ్మణమావహేత్
ఓజోగ్రివాభిరితివై కంఠఈశ్వరమావహేత్ 24
- పద్మకోశపతీకాశ మితిహ్నుస్త్రిదమావహేత్

- మహాగోళంద్రోపప్రబాహూ రితిబాహోర్విరింద్రమావహేత్ 25
 ఆయంపురోభువఇతి ప్రాగ్గోసానగ మావహేత్
 అమందక్షిణాయజుషా మాన సేతు సనాతనం 26
 ఆయంపశ్చాద్విశ్వవ్యేశి అహభూనంచచక్షుషి
 ఇదముత్తరాత్సువేతి శ్రోత్రేప్రత్నద్విమావహేత్ 27
 ఇయముపరిమతీతి వాచిసాపర్ణమావహేత్
 నాభిర్గేచిత్తంనాభాతు నవబ్రహ్మణ ఆవహేత్ 28
 మరీచ్యంగిరాభూదితి మరీచింవిధినావహేత్
 అత్రిప్రజాపతిరితి అత్రిబ్రహ్మణమావహేత్ 29
 యేయజ్ఞేన దక్షిణయే త్యంగిర సంప్రజాపతిం
 పులస్త్యప్రవోషేతివై పులస్త్యం విధినావహేత్ 30
 పులహవ్యావర్ధతేయ ఇతితంపులహంస్సృతం
 పౌలస్త్యేతిచ మంత్రేణ పౌలస్త్యం విధినావహేత్ 31
 కశ్యపోవిశ్వకర్మేతి కశ్యపంచావహేత్తథా
 దక్షప్రజాపతిరితి దక్షబ్రహ్మణ మావహేత్ 32
 ప్రజాపతిర్గురుశ్చ గురుంచసమావహేత్
 విష్ణోరరాటమసేతి వృష్టేవిష్ణుంసమావహేత్ 33
 ఆనందనందావాం డేతి అం డేవరుణమావహేత్
 ఊర్వోరోజోరిష్టాఇతి చోర్వోర్వోఘ్నేశమావహేత్ 34
 ఊరూఅరత్నీజానుశ్చ జానోర్వర్జయస్తమావహేత్
 జంఘాభ్యంపద్భ్యాంధ ర్మేతిజంఘయోర్ధర్మమావహేత్ 35
 చరణంపవిత్రీమితి పాదయోర్జలమావహేత్

- పోడైరుపచ్చాశ్చ కిల్పచార్యః పృథ్వాజయేత్ 36
 వాస్తుకుండాగ్ని మావావ్యాతత్తస్యైశ్చగోమృతం
 ఋక్విజోజహుయస్తత్ర వేదపారాయణాత్మికాః 37
 అపోవాణదమగ్రేతి ధృవాసిధరుణేతిచ
 మంత్రాభ్యాంవిశ్వకర్మాణాప్రణమేద్వాస్తు పూరుషం 38
 ఏకాశీతిచకోష్టాని మంటపారాధనేగురౌ
 వాస్తోష్పత్యంగ దేవాశ్చ గ్రహాన్దిక్పాలకాంస్తథా 39
 నక్షత్రాన్దౌదశాదిత్యాన్నావాహ్యరాధయేచ్ఛభం
 గురోదతిగురుఃపంచ మంటపారాధనానివై 40
 బాణపక్షేందు సంఖ్యాకాః సానగప్రముఖాన్యషీన్
 లఘోరనిలఘుశ్చైవ మంటపారాధనంతతః 41
 పంచబ్రహ్మర్షిదిగ్గ్రాహా వాస్తుపూరుషమావహేత్
 నేవాలయేసభాస్థానే చిత్రకల్యాణమంటపే 42
 ప్రాకారేసాధకుడ్యేతున్యత్యరంగే గృహేషుచ
 వృషోత్సర్జనకాలేతు మఠవిద్యాలయేషుచ 43
 వనానాంచప్రసిషాయాం దీక్షాకట్టాభిషేకయోః
 వాపీకూపతటాకేషు శిల్పశాలస్య నిర్మితౌ 44
 శంకుస్థాపనకాలేతు యజ్ఞప్రారంభఏవతు
 జ్ఞోధారణకాలేతు నవాగారప్రవేశనే 45
 పురద్వారే గృహద్వారే కర్షణేతు విశేషతః
 శత్రుకర్మశి సంగ్రామే మధూచ్ఛిష్టక్రియాదిషు 46
 హలారంభేశిలాదారు మృచ్ఛిత్రేషుచకర్మసు

రథవాహన ముంటిది భృగవోహణకర్మను 47

ఉత్పాతనాంతికాలేతు వాస్తుపూజాం యథావిధి

అప్రతాయాంతు పూజాయాం యజమానోఽనశ్యతి 48

యథావిధిక్రతాయాంతు పాణిసాఖ్యంభవేద్భవం

పుష్పిదంశాంతిదంపుత్రా ద్వాయుర్భాగ్యాభివర్ధనం 49

— ఇతి వాస్తుపూజావిధి —

చతుర్ముఖం చపీలేతు శంకుం సంస్థాప్యకీర్తిదం

శిల్పాచార్యస్వపాస్తేన స్వస్తివాచన పూర్వకం 50

వటాశ్వత్థప్లక్షచూత పాలావైస్త్వస్త్విర్భరతబుభిః

వవమానస్యసూక్తేన కుండ్రసూక్తేన స్నాపయేత్ 51

పర్వతాగ్రేన దీమధ్యే గోగజైర్మర్మితేతథా

తులస్యశ్వత్థదర్భాణాం మూలేదేవాలయస్యచ 52

రాజద్వారస్యపురతిః పల్మికేమృత్తికాంహరి

మృత్తికేహనమేపాప మితిమంత్రేణ స్నాపయేత్ 53

ఆప్యాయస్యేతిమంత్రేణక్షీరేణస్నాపయేత్తతః

దధిక్రావణ్ణవితివై దధ్నాతు స్నాపయేత్పురం 54

శుక్రమసీతిమంత్రేణ ఘృతేనస్నాపయేదధ

మధువాతేతిమధునా స్నాపయేచ్ఛంకుమాదృతః

యాః ఫలినీర్యామంత్రేణ ఫలతోయైశ్చస్నాపయేత్

ఏవంపంచామృతైః స్నాప్య తతశ్చుద్ధోదకేనచ 56

శ్రీవిశ్వకర్మసూక్తేన కుర్యాచ్ఛంకాభిషేచనం

క్షీరపానీయధాన్యానాంకారయేదధివాసనం 57

- తద్దేశయంత్రం జన్మధ తర్పయేత్ హోమపూర్వకం
పూర్ణాహుతింబలింబద్యాత్ శిల్పాచార్యో మహాతపః 58
- శంకోస్తువస్త్రమావేప్య చాలంశృతుకసుమానివై
హోడశైరుపచారైశ్చ పూజయిత్వా యథావిధి 59
- దేవాలయేషుధ్యదేశే పూర్వదేవాలయేతథా
గృహేదేవార్చనేశాన్యే శంకుస్థాపనముత్తమం 60
- సర్వేషాంగృహదేవానాం అన్యస్థానేషు వర్జయేత్
ఉత్తరాయణకాలేచ శంకుస్థాపనముత్తమం 61
- దక్షిణాయనకాలేతు గ్రామారిష్టంభవేద్భవం
విశ్వేషాం దేవదేవానాం దక్షిణాయన వర్జితం 62
- రాత్రోతుతన్నకర్త్యం చక్షురోగంభవేద్భుధం
నిశాయాఃపూర్వయామేతు శిల్పినోవైతతఃపరం 63
- ద్వితీయేతస్య గ్రామస్య తృతీయేకర్తురాపదః
స్యశ్చతుర్థేపూజాకస్య శుభేలగ్నేయథావిధి 64
- శంఖదుందుభిఘోషైశ్చ భేరిఃకొమ్మదంగక్షైః
స్వస్తివాచసఘోషైశ్చ యజమానపురస్సరం 65
- పురపదక్షిణం కుర్యాత్ కర్పూరంచ సమర్పయేత్
యేభూతాఃప్రచరన్తితిక్షిరాన్నంబలిమేవచ 66
- ధృవాసిధరుణాగ్ని పృథివీమభిమంత్రయేత్
మహోరిషత్ఫణితేతి గర్తృఖాత్యాద్విహస్తకం 67
- చతురశ్రమభూగర్తేరంగవల్లీంవిరచ్యచ
ఓషధయేతిమంత్రేణ నవధాన్యానినిక్షిపేత్ 68

- నవగర్తశీలాః పాప్య మధ్యగర్తేతు పారదం
 సహితాన్నిమంత్రేణ నవరత్నాన్నిపాపయేత్ 69
 హిరణ్యం దక్షిణా ఇతి దక్షిణాం సీషి పేతతః
 యత్కూర్మముపమంత్రేణ తామ్రకూర్మంచ శ్రక్షిషేత్
 తద్దూర్ధ్వస్వర్ణనిర్మాణం తన్ముక్తేర్వంత్రపూర్వకం
 బృహస్పతిర్దేవమంత్రై శ్చిలాశంకుంచస్థాపయేత్ 71
 కూష్మాండం నారికేళం వా దద్యాజ్జంబీరకంబలిం
 శిలాఫలకమూర్ధ్వేతు శిల్పీసంస్థాపయేత్తతః 72
 శంక్వభావేశిలాః పంచ స్తంభం వాస్థాపయేచ్ఛభం
 స్థూణస్యతుదిశః పంచ బ్రహ్మచేతి చ పార్థయేత్ 73
 కాశ్చీరకంబళాదీని తాంబూలాదక్షిణైస్సహ
 వస్త్రభూషణద్రవైశ్చ తోషయిత్వా ఫలిన్నిసః 74
 వాస్తుమంటపధాన్యాది పూజాద్రవ్యాణి చార్పయేత్
 కర్తాశిషం గృహీత్వా ధ ఋత్విజోదక్షిణైస్తతః 75
 పూజయిత్వా ఫలిన్నీనా మన్నందద్యాద్యథావిధి
 శిల్పాచార్యస్య సంతృప్తిః వర్ధయేత్కర్తురన్వయం 76
 ఇతి గాఢేయప్రోక్తే శంకుస్థాపనవిధిర్నామ పంచదశాధ్యాయః

యో డ శా ధ్యాయ :

శిల్ప శా లా

శ్లో. యస్యాలయస్య నిర్మాణ మకరోచ్చిల్పి సత్తమః

- తస్యాదీచ్ఛాశంకరస్య దిశిప్రాచ్ఛాం విధానతః 1
- అవశ్యం శిల్పశాలాయాః కుర్యాన్నిర్మితముత్తమాం
శాలాయాస్తత్త్వైశ్చాల్సం హస్తానాంపంచకంబిధా 2
- నవవాదశవాహస్తా భవేయర్ద్వైదశైవవా
తస్యాద్వారశ్చతుర్ద్వితు భవేయర్ద్వాస్త్రశాస్త్రతః 3
- తదంతష్టాదశస్తంభా చత్వారోద్వాదశైవవా
భవేయస్తత్త్రిమధ్యేవై వేదికాస్యాత్సునిర్మితా 4
- ఏకహస్తాద్విహస్తాహ చతుర్హస్తావిశాలతా
తిస్యాంస్యాన్మంటపం చైకం తదలంకృత్యయత్నతః 5
- ప్రాచ్ఛాంతుపటపత్రాణా మవాచ్ఛాంతు విధానతః
అశ్వత్థస్యదళానాంవై పృచీచ్ఛాందిశ్యనంతరం 6
- ప్లక్షకుప్లక్షదళానాంవై చోదీచ్ఛాందిశివాతతః
పలాశస్యదళానాంచ మధ్యమాయాంతథాదిశి 7
- చూతవృక్షదళానాంచ తోరణాయోజయేత్కృతీ
శిల్పినానిర్మితంబింబం తదుత్థాప్యయథాక్రిమం 8
- పృత్తిష్ఠార్థంతుతతాః. లే గీతావాద్యాదిభిస్సహ
వస్త్రదక్షిణతాంబూలైః పూజయిత్వాచశిల్పినం 9
- నారికేళబలిందత్వా శకశేతు సమావహేత్
యద్గ్రామేషుప్రతిష్ఠాచ తద్గ్రామాంతరసంధిషు 10
- వృక్షమూలేచతుర్విధ్యాం మండపస్యాగ్రివచ
సర్వేషాంతప్రభూతానాం గాయత్రీమంత్రపూర్వకం 11
- శిల్పాచార్యస్వహస్తేన సలిలఃపోక్షయేత్తతః

52

- యేజూతాప్రచరంతితిసుద్ధాన్తంపరిచారకః 11
- తత్తద్భూమాబలిందద్యాత్ హస్తాప్రక్షాళయేత్తతః
 గామప్రదక్షిణాంతేతు కర్తవ్యైవబలిఃపునః 12
- నారికేళంతు కూష్మాండుం బల్లర్థంశాస్త్రవిర్ణయః
 తద్బింబంశిల్పశాలాయాం యథాస్థానం ప్రవేశయేత్ 14
- యజమానస్సపత్నీకః శిల్పీస్వాధ్యాయదుస్సహః
 సహైతేసర్వవాద్యైస్తు ప్రివిశేయైర్వధావిధి 15
- పుశ్యాహవాచనంవిఘ్న నాధపూజపురస్కరం
 అంకురారోపణంచాథ పురస్కార్య ప్రదక్షిణాం
 కృత్వాస్నానం మృత్తికాయా నైతఃపంచామృతైస్తతః
 ఊరేచపుణ్యతోయేచ ధాన్యేబింబంచ వాసయేత్ 17
- అంగవైకల్యపేషామంచ మూర్తిహోమంతతఃపరం
 కర్మాక్షిమోచనంకుర్యాత్ రత్నన్యాసమనంతరం 18
- కృత్యైవవిగ్రహంపూతం సాపయేచ్ఛిల్పిసత్తమః
 కలశప్రతిష్ఠాంతతఃధ్వజస్తంభస్యకారయేత్ 19
- స్థాపయేచ్ఛతతోద్భృష్టిం శిల్పీస్వాధ్యాయదుస్సహః
 అన్నధాన్యాదిరాశింవా తద్విగ్రహస్యదర్శయేత్ 20
- ధ్వజోన్నతత్వం తత్రోక్తం శిఖరేణ సమంతథా
 కంఠేనవావిమానేన హస్తానామేకవింశతిః 21
- తత్సప్తాదశవాక్కుర్యాత్ త్రియోదశయథావిధి
 ఏవంవిధం ధ్వజంభాగాః షట్కుర్యాచ్ఛిల్పిసత్తమః 22
- తేషుభాగేషుద్వాక్కుర్యాత్ చతుషోణావధస్థితా

తతః ధ్యానప్రకోణా కుర్యాత్ప్రీంస్తువిధానతః 23

తతోఽగ్నిసేకం వృత్తంవా కుర్యాత్సర్వం ధ్వజంతథా
పునర్ధ్వజంచాష్టభాగాన్ కృత్వాక్రేభాగఏవచ 24

యోజయేన్మేఖలాస్తత్ర తిస్మాశిల్పీతదర్ధవిత్
తన్మేఖలాపాదమాత్రింవై శాల్యంతత్ర సాఖ్యదం 25

వై శాల్యేపంచమంభాగం స్థాల్యంతత్ర విధీయతే
మేఖలాయామేఖలాయా మధ్య దేశస్యతుల్యతా 26

అలయశ్చతుశ్చైవశ్చేత్ వృషభంస్థాపయేత్తతః
వైష్ణవశ్చేత్ గరుత్మన్తం బ్రాహ్మశ్చేత్సమాదృతః 27

సర్వేషామాలయానాంతు శిఖరంయుక్తమితిస్మృతం
మేఖలాయాలభఃకోణ అష్టైచత్వారపవనా 28

స్యస్తత్రకుర్యాచ్ఛక్రింతుధ్వజవిచ్ఛిల్నిస్తమః
సూపిగోపురయార్ధ్యధ్యే భాగేపంచమ ఏవచ 29

ఖనిత్వాతుద్విభాగాభ్యా మాధ్వజంస్థాపయేద్వృభం
ఏవంమయమతేనైవ ప్రోచ్యతేధ్వజలక్షణం 30

— దృష్టి దోష నిర్ణయం —

పిష్టంపృష్టంవీధిశూలం శక్తిపార్శ్వంచ వర్జయేత్
దృష్టించశివమూర్త్యగ్రే శోకరోగభయప్రదం 31

ప్రాకారద్వారదీర్ఘంతు ద్వారగోపురపూర్వతః
తద్విస్తారంత్రిభాగైకం ప్రధమంశంకుదృష్టితః 32

శంకుంసంస్థాప్యతస్మధ్యే పృష్టదృష్టి ర్విసశ్యతి
తదగృహదృష్టిపాశ్వేతు వీధిశూలోవిసశ్యతి 33

- తథావాహన మంత్రేణ శిల్పవిద్యావిచక్షణః
 నదీపర్వతవాద్ధీనాం నికతువిష్ణురీశ్వరః 34
- తథాశక్తిసమాయుక్తః తద్దోషంనకరోతిచ
 తిర్యక్యవాప్తమాత్రస్య అంగుళస్యక్రమాణతః 35
- హస్తమాత్రక్రమాణేన పంచవింశతిరంగుళం
 చతుర్వాస్త్రం క్రమాణంచ దండమానంవిధీయతే 36
- పోడశంశతపృష్ఠంచ వింశతిశ్శతరుద్రీకం
 అష్టోత్తరశతంశక్తిః వీధిశూలస్తడర్థకం 37
- హస్తాదివేదహస్తాంతం దండమానం పశుకుర్వతాం
 పృష్ఠాదిసర్వదోషాణాం వేణుదండః పశీర్జితః 38
- ధ్వజస్యగోపురచ్ఛాయా పురగ్రామపరిసారితా
 పూర్వయామంశుభంప్రోక్షం ద్వియామంనష్టకారకం 39
- త్రియామందుఃఖదంకుర్యా చ్ఛతుర్థంతు శుభంకరం
 పాగ్భాగేరుద్రీ దృష్టించ ధ్వజస్తంభేపరిసారితం 40
- తతద్దోషనిరాసార్థం శంకుస్థాపనముత్తమం
 శిల్పీకర్తాచార్షకోఽపి గ్రామోవృద్ధింసమాప్నుయాత్
 ఇతిగార్గేయప్రోక్షే శిల్పశాలాదివిధిర్నామ
 పోడశాధ్యాయస్సమాప్తః

త ప్పొ ప్పుల వ ట్టి క.

పేజీ	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
2	2	నాదితం	నిందితం
	10	త్రిమాన్	త్రిమాన్
	11	త్వష్ట	త్వష్ట
	14	సంజాతః	సంజాతః
	15	తాస్వా	తాసస్వా
	15	యదా	యధా
3	19	విశ్వేసం	విశ్వేశం
4	5	మానభే	మానభే
	20	సుదినించ	సుదినంచ
5	6	పశ్చాత్తి	పశ్చాత్తి
	18		అంకురారోపణమ్
6	8	ప్రతిష్ఠా	ప్రతిష్ఠా
	13	నందార్థం	నందార్థం
	14	సిద్ధ్యర్థం	సిద్ధ్యర్థం
	17	వృద్ధ్యర్థం	వృద్ధ్యర్థం
7	6	శంఖు	శంకు
	14	వైశ్యసే	వైశ్యసే
	15	శూద్రాణం	శూద్రాణం
	21	తాంటక	తాంటక
8	9	సుచి	శుచి
9	14	తండుల	తండులం

పేజీ	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
9	20	కలశాన్యా	కలశాన్యా
10	16	ఝమ్యాది	ఝమ్యాది
	19	ఆప్యాయస్యే	ఆప్యాయస్యే
11	10	పూజాంచ	పూజాం
12	14	కేశశో	కేశవో
	19	నైరుతౌ	నైరుతౌ
13	16	తాన్వై	తాన్వై
	22	బ్రహ్మణంద్ర	బ్రహ్మచేంద్ర
15	1	మూర్తయ	మూర్తయః
18	16	జపంజేత్ర	తేజస్వంజేత్ర
	19	యేవం	ఏవం
19	4	జహూయ	జహూయ
21	1	సృజాస్య	సృజాస్య
23	18	తదేవా	తదేవా
24	20	మయో	వయో
29	14	తిలకంసారవో	సారణాంశిల
		చితం	కంతథా
	21	తిరూ	తిరురూ
30	1	తండురే	తండులే
32	8	శబ్దదశం	శబ్దదశ
	11	కూర్చేనా	కూర్చేన
33	11	మూర్ధి	మూర్ధి

పేజీ	పంక్తి	అర్థం	ఒకర్థం
34	1	స్పృహకోపపృథక్	స్పృహకోపపృథక్
	4	ప్రతిష్ఠ	ప్రతిష్ఠ
36	13	పివ	పివా
	16	ప్రాజ్ఞుభం	ప్రాజ్ఞుభిః
42	12	యస్స	యస్య
44	6	తాలతిః	తాళతిః
47	10	దండంకు	దండంతు
48	9	కర్తవ్యం	వక్తవ్యం
	17	మహాబసస్సు	మహాభూసస్సు
	18	సువర్ణ	సువర్ణ
49	3	సనాతనః	సనాతనం
50	17	మాత్రేణ	మాత్రేణ
51	2	త్యేవం	త్యేవం
	8	హిసస్య	హిసస్య
	16	యధిక్ర	యధిక్ర
58	21	యుక్త	యుక్త
61	5	కుర్వాక్	కుర్వాక్
	14	వ్యర్థం	వ్యర్థం
65	14	పూజకస్య	పూజకస్య
68	15	ప్రతిష్ఠాం	ప్రతిష్ఠాం
	18	పంక్తిలో ఉండవలె	ధ్వజస్తంభలక్షణమ్
69	22	తదగ్	తదగ్

మావద్ద పేరికు లభించు గ్రంథములు

1 పంచబ్రహ్మపనిషత్తులు	0=8=0
2 సంధ్యావందన భాష్యము	0=8=0
3 వీరబ్రహ్మముగారి పూజావిధానము	0=4=0
4 చిత్తారుజ్జిల్లాతీర్థు	0=8=0
5 శిల్పవిగ్యారహస్యోపనిషత్తు	0=4=0
6 విశ్వకర్మ పృథావము	0=4=0
7 విశ్వకర్మ శతకము	0=4=0
8 విశ్వకర్మ మహావ్రతకల్పము	0=4=0
9 పితృదేవతా రాధనము	0=3=0
10 స్వస్వరూపధ్యానము	0=2=0
11 వీరబ్రహ్మముగారిశతకము	0=4=0
12 కాళికాంబ పద్మరత్నములు	0=6=0
13 శంకర చాండాలూర సంవాదము	0=2=0
14 ఏడి స్వరాజ్యం	0=2=0
15 పంచీకరణ విధానము	0=4=0
16 వీరబ్రహ్మ దండకములు	0=3=0
17 వీరనామములు	0=2=0
18 శివతాండవస్తోత్రము	0=4=0
19 వీరబ్రహ్మవాక్యరత్నములు	0=4=0
20 మూలస్తంభము	0=12=0
21 శ్రీ సిద్ధయోగిచరిత్ర	2=0=0
22 విమానశాస్త్రము	0=8=0

